

**КРОЗ
ВЕКОВЕ**

ТО ЈЕ БОЛЕСТ...

Сведочанства о староегипатској медицини налазимо у осам папируса. У њима се налази око 1.200 медицинских текстова разне старости и садржаја. Време када су написани ови папируси пада између 2500 и 1900 године пре наше ере. Највише података нађено је у два папируса од којих један представља неку врсту терапеутске енциклопедије, а други хируршки уџбеник у коме је описано 48 случајева из хируршке праксе.

Постављајући дијагнозу хирург из старог Египта одмах је јавно исказивао своје мишљење о исходу болести. У латинским случајевима он је говорио: „То је болест коју ћу ја лечити“. У сложенијим случајевима његове речи су гласиле: „То је болест с којом ћу се ја борити“, а у безнадежном: „То је болест с којом ја ништа не могу учинити“. Египатски хирурзи, нарочито они из каснијих периода, имали су на располагању многобројне инструменте. О једној таквој збирци хируршких инструмената дознали смо захваљујући једној слици на зиду у храму Ком Омбо. Сматра се да ова слика потиче из 100. године пре наше ере. Међу инструментима налазе се: сонде, пинцете, тестере, скалпели, оруђа за паљење рана.

Стари египатски лекари занимали су се и козметиком. У њиховим рецептима има помена о средствима против седе косе, непријатног задаха из уста, за одстрањивање бора и флека са лица (препоручивало се да се боре уклањају врелом паром и масажом).

У својству лекова коришћени су лишће копра, плодови и сок разних дрвећа, многе траве, алабастер, нафта, песак. У папирусима се помиње преко 700 лекова. Међу њима су месо, јуч и лој свих животиња чак и крокодила. Као лек веома је био цењен мед који се у папирусима помиње на 60 места.

У ОВОМ БРОЈУ: Фронџ на улицама Београда. Хероји бесаних ноћи. Сарадња у космосу. Вести у слици и речи. Зрна знања из збирке чика Сјаје. Анејдоше. Ко су били Јусари. Хумор.

Изненађења технике

Један фармер из америчке савезне државе Калифорније спокојно је радио у свом врту не обраћајући пажњу на хеликоптер што је летео изнад њега. На његово неописиво чуђење, хеликоптер се спустио усред његовог врта. Из апарата је изишао пилот који је мирно узбрао неко-

лико најлепших диња и одет — узлетео. Техника занста смело продире у свакодневни живот!

Бројач аутомобила

У Шведској је конструисан оригинални уређај који може да изброји аутомобиле при пролазу кроз одређени пункт и да их класификује према типовима. Апарат оцењује разлику у дужини и тежини аутомобила по броју осовина на сваком од аутомобила и према растојању између осовина.

Три радио — отпремника, постављена на путу, достављају аутоматској машини за писање импурсе, и то када осовине аутомобила прођу и сис се пренесе на графикон. Анализа графикона открива број и типове аутомобила који прођу за одређено време.

Кад мајстори дођу...

Трговац, Доналд Алингтон из Лидса, у Енглеској, никад се у животу није смејао као пре неколико дана када је група радника из електричне централе дошла да отклони неки квар на главном воду који његову кућу повезује са уличном мрежом. Ево како је Алингтон описао ток радова које је пратио са свог прозора:

— Најпре су електричари ископали једну рупу на улици. При копању су оштетили једну цев за довод плина. Своју грешку сместа су приметили и пожурили су да о њој обавесте одговорног службеника у плинари. Радници плинаре предано су се дали на посао: копали су све док један од њих врхом бу даканије погодио главну

водоводну цев. Десет метара висок млаз воде, који је шикнуо из оштећене цеви, поквасио је раднике и пролазнике. Сви су устукнули и оставили весели водо-

скок. Један до голе коже мокар радник из плинаре дошао је у моју канцеларију да о незгоди обавести управу градског водовода. Имали смо среће: водо-

воције су убрзо дошле и исправиле водоводну цев. Радници из плинаре могли су тада да наставе свој посао и да закрпе рупу на гасоводу. Тиме је и електричарима било омогућено да обаве своју дужност и исправе квар због кога сам и био принуђен да позovem раднике у помоћ. У међувремену се на улици сакупила толика гомила посматрача да су морала да дођу два полицијца да би регулисала саобраћај. Око рупе коју су електричари после обављеног посла почели да затрпавају стајало је много људи с тако глупим изразима на лицу као да је у питању новопронађени петролејски извор. Никад се у животу нисам толико и тако смејао — завршио је он своју причу.

Космос и козметика

У многим лабораторијама основаним при фабрикама за израду ракета и авиона, радницама је забрањено да се пу дерину и да на лице ставља-

ју руж. Јер, стручњаци су утврдили да чак и најситијшије честице пудера и ружа нарушавају тачност осетљивих апарата.

Подморница за туристе

У Америци се завршава изградња туристичког подводног брода названог „Мезоскаф“ који је предвиђен за дубине до 90 метара. Брод се може употребити и за научна испитивања. Подводни брод је дуг 244 метра, има пречник од 4 метра. Мотори који га покрећу имају 75 коњских снага, док је брзина брода 5 чворова.

Шта је «витамин»?

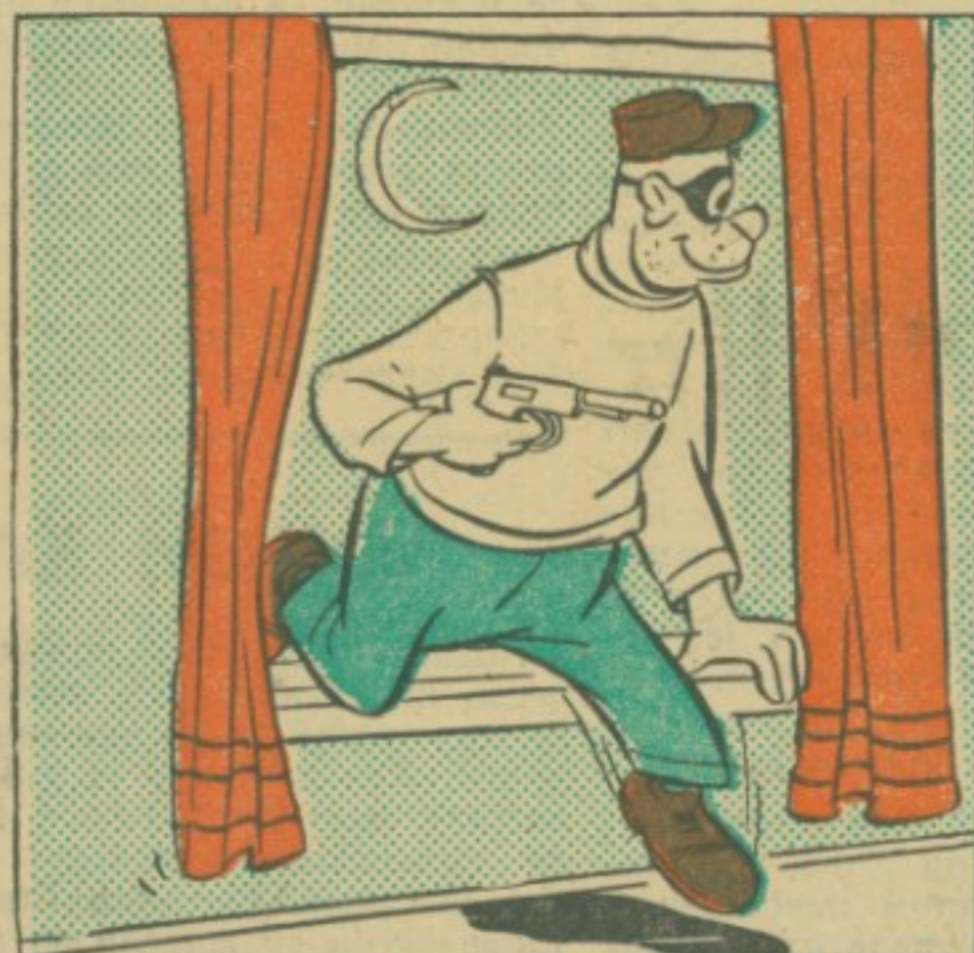
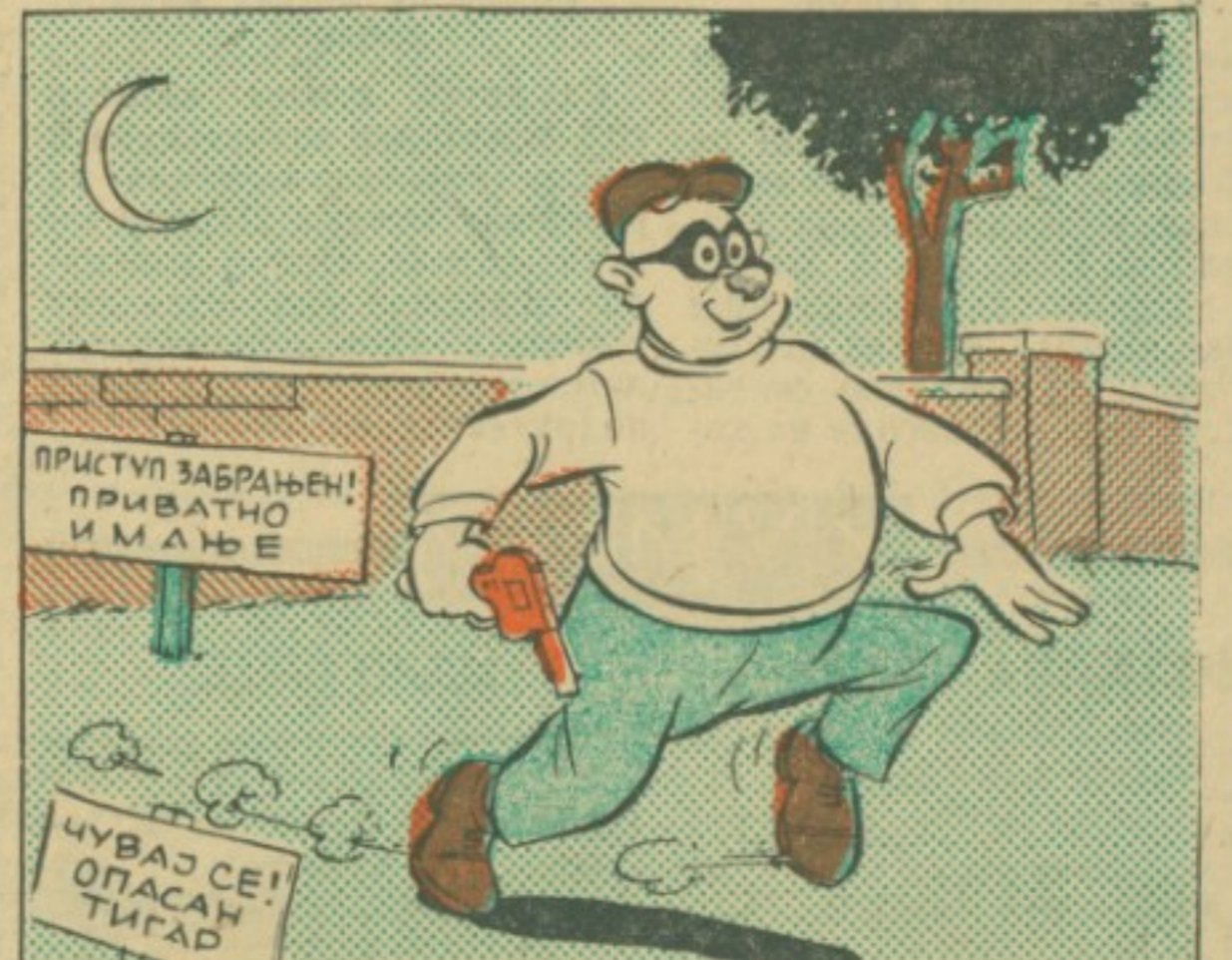
Сарадници научноистраживачког института за повртарство у Оломоуцу у Чехословачкој, одгајили су нову врсту поврћа и назвали га „витамин“. Нова биљка својим изгледом и укусом подсећа на карфиол, али је готово двоструко богатија витамином Ц.

А ако падне?

Један од најнеобичнијих случајева у пракси осигуравајућих друштава свакако је осигурање од пада вештачког земљиног сателита на кров.

А против тога баш осигурао се недавно један трговац из Аустралије.

ХЕРОТИ БЕСАНИХ НОЋИ

Ваздушна флота моје Прве британске падобранске дивизије прелетела је у недељу, 17. септембра 1944. у 13.30 часова границу Холандије. Наредно сам падобранцима моје чете да ставе шлемове на главу, јер нас је немачка противавионска артиљерија страховито тукла. Створио се око нас пакао од експлозија топовских граната. Војни новинар ми је поставио неколико питања а ја сам се напрезао да пред њим сачувам хладнокрвност. Убрзо се упалило јако зелено светло у авиону: сигнал да искачемо — за десет секунди да напустимо авион.

Налазили смо се близу Арихема. Само што сам пришао вратима да отиснем првог па добранца, топовска граната тресну у авион али не експлодира. Тамо где је светло сигнално око знад моје главе зајупала је сада огромна рупа. За неколико секунди сви смо већ висили на ко-

ноцима падобрана. Као огроман густ облак лагано смо се спуштали према земљи. Противавионска артиљерија је тек тада подивљала.

У ваздуху сам укључио радио-станицу. Командант дивизије нас је обавештавао да смо свега 15 километара удаљени од Арихема. На земљи сам успео да сакупим свега 60 падобранаца и одмах смо кренули према мосту, али он је готово испред нас одлетео у ваздух. Око поноћи, после два часа борбе прешли смо мост на реци Лек, притоци Рајне, заузевши га на јуриш.

Бомбе су летеле кроз прозоре

Са друге стране заузели смо одмах две велике куће и школу која се налазила на раскршћу путева. Десетак минута касније, Немци изненада навалише из суседних зграда и кроз прозоре полетеше ручне бомбе. Куће су подрхтавале од експлозија а

од прашине и малтера ништа се више није видело. Рафали из митраљеза су нас засипали кроз прозоре. Тукли смо се ногама, кунџама и ножевима, тумарајући кроз прашину. Једва смо успели да их истерамо из зграде коју су бомбе непрекидно потресале из темеља.

Половина падобранаца је већ била рањена. Морали смо под најтежим условима да се повучемо у двоспратну школу и ту да се боримо до последњег. Непријатељ нас је још жешће тукла из кућа које смо тек напустили. Пратили су нас у стопу. Један немачки подофицир ми је просто из руку отимао рањеног падобранца кога сам носио ка школи. Док сам се с њим борио осетих јак ударац у главу; метак ми је пробио шлем и повредио лобању. Сав крвав улетех у школу са чијих је прозора сипала киша полумљеног стакла.

У једном тренутку ухватих везу преко радио-станице с командантом пука. У неколико реченица објасних му нашу ситуацију. Обећао сам да ћемо до зоре издржати, иако без наде на помоћ јер се 2. армија налазила на седам километара одавде. Ни сам ни завршио разговор а немачки оклопни аутомобили се зауставише пред улазом. Наши борци полетеше према прозорима и засуше их ручним бомбама. Трећи аутомобил од директног погоotka свом снагом тресну о супротни зид и разби се. Сви аутомобили били су пуни хране и цигарета а готово на дохват нама. Али чим бисмо покушали да нешто уземемо непријатељ би осуо страховиту ватру па их је тако и запалио. Зид школе је постао врео од јаре, а ваздух нам је пекао очи и лице. Морали смо да их експлозивом бацимо у ваздух да не бисмо живи изгорели.

У диму и ватри без воде и сна

У понедељак ујутру дувао је ветар. Немци нас више нису тукли али су запалили куће и напустили их па су нам варнице сукљале кроз прозоре и доносиле смрт. Кров школе се распламсавао захваћен пожаром, а немачки војници су јуришали на подрум да нам отму рањенике. Затворили су нам воду. Рањеници су вапили за њом каб и борци који су гасили пожар на крову. Мирис њихових огорелих руку и тела ширио се ношен ветром.

Бомбе су и даље улетале кроз прозоре и зидови су толико постали трошни да су почели попуштати. Кроз врата више нисмо пролазили већ смо правили рупе у зидовима. Од материјала и цигала су све просторије биле потпуно закрчене и једва смо се кретали. До касно увече потпуно исцрпљени успели смо да сачувамо рањенике, чији се број повећавао. Неки су били у тешком стању и ми смо им једино морфијумом олакшавали болове. Непријатељ није јевтино прошао — имао је преко 200 жртава.

У уторак, пре сванућа, зграда се наједном снажно уздрма и блесак ватре осветли ноћ. Један угао зграде заједно са делом крова одлете у ваздух. Једновремена салва из неколико топова погодила је школу. Били смо сви рањени. Са прозора угледамо Немце како се припремају за јуриш. Рањеници који су могли да се крећу изашоше из подрума и заузеше положаје крај прозора: наши митраљежи су непрекидним рафалима тукли непријатеља.

Школа је била једино наше острво у мору непријатеља. Командант ми се јавио преко радио-станице: охрабрио нас је али рекао да се помоћи не надамо, треба се борити до последњег. Ту је глас загушен: одјекнула је снажна експлозија. Непријатељски бомбардер нас је прелетео и убацио бомбу у школу. Пуким случајем она није експлодирала — задржала се у приземљу. Због ниског летења, да би погодао у школу био сигуран, авион је закачио црвени звоник и ту експлодирало.

ДРАМАТИЧАН ДОЖИВЉАЈ МАЈОРА МАКЕЈА, УЧЕШНИКА ПАДОВРАНСКОГ ДЕСАНТА У ХОЛАНДИЈИ. ОД 24.000 БОРАЦА ЊЕГОВА ЈЕ ЧЕТА ЈЕДИНА ИЗВРШИЛА ЗАДАТАК.

стално доносио реденике с муницијом из подрума где су нам их тежи рањеници припремали. Неколико њих нам је импровизовало ручне бомбе од експлозива.

Заглушила нас је страшна топовска експлозија и крова више није било. Видели смо звездано небо из приземља. Само још нас 14 рањеника могло је да се бори. Суседне зграде су гореле. Од једном је и школа букнула. Зидови су почели да се руше а дрвенарија је горела као на ломачи. Осетили смо топлоту све до плућа и очекивали ноћ као спас али је она личила на дан. Огромни пламени језици извијали су се у висину, а Немци су нас чекали напољу са упреним ценима.

Прво смо изнели рањенике на згариште једне изгореле куће. И они су се борили како је ко знао и умео. Пучали су и повлачили се у шипраге, остављајући за собом кржаве трагове. Неки су

пали у дубок сан опијени свежим ваздухом. Нас четворица, који смо још могли да стојимо на ногама, будили смо их и вукли даље. Неколико њих је допузало до реке и ту заувек остало. Немци су нас тражили по шипрајку.

Школа се срушила и нестала у пламену. Један Немац опали пиштољем у борца крај мене — и он паде. Други приђе мени и забод ме бајонет у леву плећку. Сматрајући да сам готов остави ме. А ја сам поднео бол да не бих пао жив у руке непријатељу.

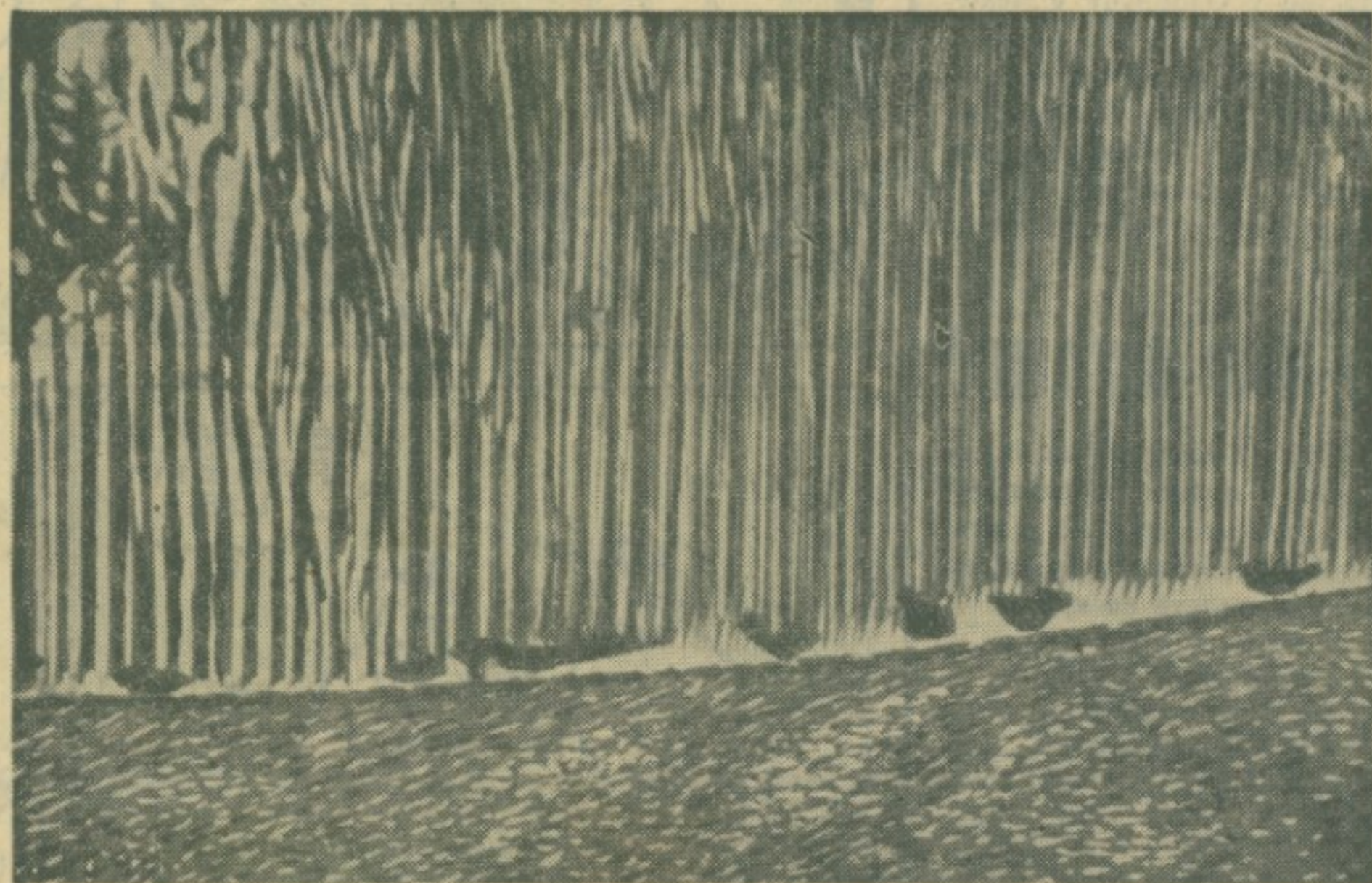
После три ноћи непрекидног трагања за нама, нас четворица смо наишли на ровове Прве британске падобранске дивизије. Борци су нас на рукама однели некуд. Пробудио сам се после 48 часова дубоког сна у полској болници. За мојих 40 бораца никад више нисам чуо.

ЛОНЦИ КАО ШЛЕМОВИ

Познато је да су војници често користили своје шлемове као лонце за припремање хране. Али историја је забележила само један случај ка да су лонци коришћени као шлемови. Потомци Спартанца који су живели на каменитом полуострву Мени у Грчкој били су толико сиромашни да су им целокупну имовину углавном представ-

љали треноги метални лонци. На својим лаким и брзим чамцима нападали су суседна острва, нарочито луке где су пристајали италијански трговачки бродови. Појављивали су се са лонцима чије су им три ноге давале изглед троперних ђавола. Али лонци су им у борби одлично штитили главе.

ШТА ЈЕ ОВО?

СНИМАК КОЈИ СЕ НАЛАЗИ ПРЕД ВАМА НИЈЕ НАЧИЊЕН У ОБИЧНИМ УСЛОВИМА. ЗАХВАЉУЈУЋИ НОВОМ СТАБИЛИЗАТОРУ ВИСОКОГ НАПОНА, ЈАЧИНА ЕЛЕКТРОНСКОГ

МИКРОСКОПА У ЈЕДНОМ ОД ЛАБОРАТОРИЈА НАЦИОНАЛНОГ ЦЕНТРА ЗА НАУЧНА ИСТРАЖИВАЊА У ТУЛУЗИ, У ФРАНЦУСКОЈ, МОГЛА ЈЕ ДА ВУДЕ ПОВЕЋАНА ГОТОВО ЗА

100 ПУТА. ЗАХВАЉУЈУЋИ ТОМЕ ВИЛО ЈЕ МОГУЋНО ВИРИТИ У САМУ „СРЖ“ МЕТАЛА — У ОВОМ СЛУЧАЈУ ЈЕДНЕ ЛЕГУРЕ СРЕБРА И АЛУМИНИЈУМА.

ХУМОР

ФАТАЛНА ГРЕШКА

— Ех, до ђавола, па ви сте приликом зидања окренули план наопако.

МЕКО СРЦЕ

— Знам да пати што је у ропству, па сам хтео да је мало прошетам у реци у којој сам је упцао. Нека је миге жеља.

ДОСЕТЉИВИ КИНО-ОПЕРАТЕР

Кад кино-оператер демонстративно показује публици да му је плата мала.

Е, ТО НИЈЕ ЗНАО

— Е, то нисам знао, да и међу голубовима писмо-лошама има забушаната!

ЛЕТЕЊЕ

— Збиља, наш ауто јури таквом брзином да ми се већ чини да летимо!

ВЕЧИТИ ОПТИМИСТА

Ловац у афричким цунглама: — Надајмо се да бар није змија отровница.

СУЗА У ОКУ – СИРА

Сир се прави од млека. Ти ме је, како се обично ми сли, речено све. Али, у тој очигледној истини крије се не мање тајни но у, реци мо, вештини израде бриселске чипке или мајсенског порцулана.

Први рецепт за прављење сира у Енглеској нађен је у куварској бележници из 1390. године која је припадала главном кувару краља Ричарда I. На острва Енглеске вештину справљања сира донели су римски освајачи.

Родослов сира води нас уназад све до античког доба, мада постоје чинијене које говоре да је сир био познат и древним номадским племенима Истока. Нарочито је био познат овчји сир са острва Делоса који је у првом веку наше ере извожен чак у Рим. Касније су Римљани имали и своје врсте сира од којих је један називан „месечев“. Овај сир био је толико укусан да су Римљани упоређивали с њим лепоту и доброту својих изабраница.

Сир, како нам прича предање, треба да захвалимо и за Заратустрину филозофију. Овај мудри старац, повукавши се у пустињу, пуних 20 година хранио се комадићима сира. Своју свакодневну порцију Заратустра је одсецао од огромне погаче од сира која му је, како предање каже, била довољна за читаво време његовог пустињског живота.

Крајем 19. века у канадском граду Перту млекари су спривили котур сира који је у пречнику имао десет метара. Овај диновски котур био је тежак десет тона.

„Сир је толико многолик да би могао да му позавиди и сам многолик Буда“ — казао је једном један познати гурман. И заиста, готово је немогуће набројати све врсте сира. Тајна те разноликости крије се у вештини онога ко справља сир и у квалитету млека. Млеко је за квалитет сира исто оно што и грозђе за вино. Али, док је за вино најважнија количина шећера у грозђу, услов за добар сир је масно млеко. И као што минерал

не соли утичу на укус грозђа, тако од траве зависи квалитет сира.

Ето због чега су вино и сир, како кажу Французи, пријатељи који су срећни само када су заједно. Није онда ни чудо што у Француској знају више рецепата за справљање сира но у ма којој другој земљи.

И Италијани су мајстори за справљање сира. Две италијанске врсте — гарганцол и пармезан — сматрају се за „најбоље међу најбољима“. Справљање сира одувек се чувало као тајна. Да би дознао тајну справљања италијанских сирева један Данац је морао да прибегне лукавству. У једној фабрици сира покварио се сепаратор који је био данске производње. Под изговором оправке, Данац је продро у добро чувану радионицу и „оправљао“ је сепаратор све док није сазнао рецепт за справљање гарганцоле.

У Швајцарској на сваког становника долази више справљеног, поједеног и извезеног сира но на грађане било које друге земље. У Швајцарској су и настале прве сељачке сирарске задруге.

А како се прави сир?...

... Када су Одисеј и његови сапутници допали у пећину киклопа Полифема, они су, из међу осталог, нашли у корпама много сира, а у пехарима — кисело млеко. Ускоро је у пећину упао и Полифем и одмах се дао на справљање сира. „Помузао је козе и овце, као што то сви раде. Белога млека је узео, половину подсирио, одмах га и оцедио и у густо исплетене корпе сложио...“

Полифем је, очигледно, знао неки упрошћен начин справљања сира; чак и у наше време за то је потребно много више труда и времена.

За справљање и сазревање чувеног швајцарског сира потребно је око седам месеци. За то време сир перу, преврћу, брину о њему што је највише могуће. Ево како изгледају последња дани његовог сазревања...

И сада мајстор чека... сузе. Сузе — то је његова највећа жеља. Јер, када сир плаче, мајстор се смеје. Суза која се слива из „ока“ гаранција је успеха. И супротно: суве пукотине у угловима „очију“ у стању су да мајстора доведу до очајања.

ИЗ ЗБИРКЕ ЧИКА СТАЈЕ ЗРНА ЗНАЊА

Сувишни су споменици. Сећање на нас живехе и без тога, ако то својим делима заслужимо.

Имај стрпљења и истрај. Оно што те тишти једнога дана донеће ти користи.

Многи људи постали су пессимисти само зато што су финансирани оптимисте.

Паметан човек корача полако, али никад уназад.

Човек мора сваки дан да чује мало музике, прочита добру песму, види лепу слику и, ако је могуће, проговори неколико разборитих речи.

Састало се зло и горе да се о злу договоре.

Раније је Месец био инспирација за песнике, а у догледно време он ће бити само један аеродром више.

Нашла крпа закрпу.

Пре него што позајмиш новац од пријатеља, одлучи шта ти је од то двоје више потребно — пријатељ или новац.

Ако чујеш шта је неко о другом говорио, запитай себе шта је тај исти о теби говорио.

Један коњушар смањивао је зоб коњу, али га је често

тимарио и прао. „Неваљаче, рече му коњ, узалуд ти мене тимариш кад моју храну крадеш“.

Поштен човек је најплеменитија творевина природе.

Руши, али не заборави да и ти можеш бити срушен.

Два пута добро чини, ко одмах чини.

Ко говори о другима зло пред нама, и о нама ће пред њима.

Неправедан и пакостан човек што не може силом и снагом, труди се да циљ постигне лукавством.

Превртљив и лукав човек влада се по времену. Сад се пресвлади у учију, сад у лисичију, кад треба у овчију, а понекад и у одећу праведника.

Шта вреди што ме отац учио да никог не преварим, кад ме није научио да се сачувам да мене други не преваре.

Често варница створи велики оган.

Слободног човека срећа помаже.

Ко се ветра плаши, нек не плови морем.

Зао човек међу добрим људима је исто што и вук међу овцама.

АНЕГДОТЕ

Васиона на коверти

Једном је супруга највећег физичара наше епохе Ајнштајна разгледала диновски телескоп на опсерваторији Маунт Вилсон. Астроном који ју је пратио објаснио јој је да се помоћу тог телескопа може одредити облик и устројство васионе.

— Ах — мало зачуђено рече на то Ајнштајнова жена — мој муж ради то исто, али обично на пољећини какве старе коверте.

Уместо визиткарте

Руски хемичар Александар Михајлович Бутлеров (1828—1886) одликовао се феноменалном физичком снагом. Једном, док је још био студент, отишао је неком свом другу али га није затекао код куће. Осврнувши се по соби, Бутлеров је приметио крај пећи гвоздени жарач. Савио је жарач у облику слова „Б“ и отишао.

Ова „визиткарта“ јасно је говорила ко је био у посети и ко ју је оставио.

Време је

Једном је Волтер присуствовао неком концерту приређеном у добротворне сврхе. Неко време он је стрпљиво слушао једног певача-аматера, а затим је, не говавши више да издржи, гласно казао:

— Овај пева баш сасвим погрешно...
— Није он крив — покуша да му објасни сусед.
— Тај јадник је глув од рођења.
— Онда је, можда, време да му кажемо да се арија већ завршила?

Не треба истраживати

Дотичући се једном у неком свом предавању и проблема о старости Земље, познати немачки физичар Рихард Хаус, овако је закључио своје излагање.

— Ипак, морам да нагласим да је са узрастом Земље исто као са годинама код жена: није чак ни пристојно тачно их одредити.

ПОТЕРА ЗА ТИГРОМ WALT DISNEY

САРАДЊА У КОСМОСУ

КОСМОС, БЛИЖИ И ДАЉИ, ПОСТЕПЕНО ПОСТАЈЕ ИНТЕРНАЦИОНАЛНО ПОЉЕ НАУЧНЕ ДЕЛАТНОСТИ. И ТО ЈЕ СХВАТЉИВО: ЈЕР НА МНОГЕ ЗЕМАЉСКЕ ТАЈНЕ ОДГОВОР ТРЕБА ТРАЖИТИ БАШ У КОСМОСУ.

Совјетски Савез и Сједињене Америчке Државе су у изучавању космоса отишли далеко напред. У поређењу с њима друге земље имају скромне планове и задатке. Да би могле да конструишу ракете и спутнике неке државе морале су или ће морати да уједине своје снаге. Како изгледа данас тај „космички клуб“ који постаје све обухватнији?

ЕНГЛЕСКА:

Два спутника у орбити, трећи у плану

Црно звездано небо... Пут који према њему крче из Енглеске типичан је за било коју земљу која иде стопама СССР-а и САД. Пре две године, заједничким напором енглеских и америчких научника био је лансиран у орбиту спутник „Аријел—1“.

Почетком ове године појавио се и други спутник — „Аријел—2“. Њега су, углавном, без туђе помоћи конструисали енглески стручња-

таласа у зони поларне светлости.

Истраживања ће се углавном вршити помоћу ракета на Гренланду.

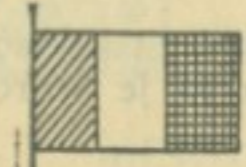
Ови експерименти у знатној мери ће допунити проучавања јоносфере које врше Канађани помоћу сличних ракета на полигону у Форт—Черчилу, а такође и Даници и Норвежани у бази Адеија у Северној Норвешкој.

КАНАДА:

Вишегодишњи спутник

Око две године налази се у орбити канадски спутник „Алует“. Како претпостављају научници, он ће остати на својој путањи не мање од 200 година, а можда и свих 2000. Најкарактеристичнији његов део је гилка антена која је приликом лансирања била савијена али се после изласка у орбиту истегла 45 метара.

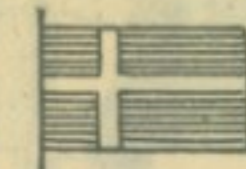

ИТАЛИЈА:

Старт у космос

Лансирањем капсуле спутника „Сан Марко“ Италија је почела своје истраживање космоса. Веома лаку капсулу изнела је у орбиту двостепена ракета, која је стартовала из Кеније са једне пловачке платформе. У експерименту су узели учешће и женијски стручњаци.

Овај догађај је корак ближе ка остварењу пројекта „Сан Марко“ о лансирању на екваторијалну орбиту једног тешког спутника с научним инструментима.

ШВЕДСКА:

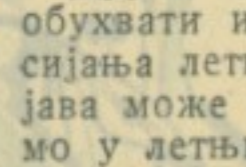
Проучавање поларне светлости

Географски положај једне земље често утиче на њен „космички укус“. У марту ове године апарати тешки 4 килограма, које су конструисали шведски научници, били су лансирани у горње слојеве атмосфере. За време експеримената на висини од око 90 километара били су избачени облаци који су се састојали од атома литијума и натријума. Ти ружичасти и бели облаци, осветљени зрацима Сунца, снимљени су са Земље. Зашто?

То је била припрема за испитивање зона поларне светлости у северној Скандинавији.

Други програм треба да обухвати испитивање узрока сјајња летњег неба. Ова појава може се посматрати само у летњи сумрак, и то на далеким северним ширинама.

Током 1962. и 1963. године већ су вршена испитивања ове појаве и тада је било отворено да у оним слојевима атмосфере где настаје ноћно сјајње неба владају страховити ветрови и хладноће: једном је била регистрована брзина ветра од 450 миља на час и температура од минус 143 Целзијуса степена.

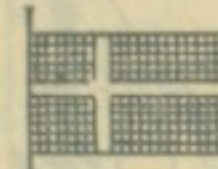

ХОЛАНДИЈА:

Прве ракете

У децембру прошле године на острву Тесел била је лансирана прва холандска ракета „Омор 9—250“ коју су заједничким снагама пројектовали и конструисали Краљевска холандска фабрика за експлозиве и артиљеријска фабрика у Зоондаму.

Холанђани сада раде на својој првој многостепеној метеоролошкој ракети.

ДАНСКА:

Уочи старта

Дански научници приступили су проучавању физичких услова распрострањавања радио-

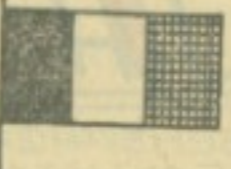
ЈАПАН:

Ствара се космички центар

Како јављају јапански листови у Јапану се оснива „Штаб за космичка истраживања“. На изради и лансирању метеоролошких и навигационих спутника радиће 290 инжењера и научника. Одлучено је да се већ 1968. године помоћу једне 35 метара велике четворостепенне ракете лансира у орбиту један спутник.

На острву Кијушију Јапанци су изградиле нови центар за проучавање космичког пространства. Центар који је изградио Токијски универзитет обухвата 20 хектара на којима се налазе: рампа за лансирање ракета, параболична антена са пречником од 18 метара, рачуноски центар и остала постројења. Крајем прошле године оданде је на висину од 410 километара лансирана двостепена метеоролошка ракета „Ламбо—2“. Ракета је била тешка 6 тона и у њој се налазило 20 разних апарата намењених испитивању космичких зракова, јоносфере и земљиног магнетизма.

До краја ове године биће лансирано још 9 ракета. Јапанци се надају да ће 1967. године моћи да лансирају и свој први спутник за метеоролошка испитивања.

ФРАНЦУСКА:

Први је био мачак Феликс

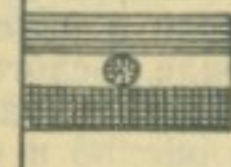
У новембру 1963. године са полигона Хамагир у Сахари била је лансирана француска ракета „Вероника“. Мачак „Феликс“ који се налазио у њеном контејнеру обавио је своје балистичко путовање брзином од 1,5 километар у секунди, при чему је искусио бестежинско стање. Он је истовремено био први француски свемирски путник.

Током прошле године у Француској је било лансирано 36 научних ракета, од којих је осам било типа „Вероника“. Ове године треба да буду лансирани три велике ракете-сонде. Једна од њих,

са теретом од 100 килограма, достићи ће висину од 350 километара.

Французи верују да ће године 1965. моћи да помоћу ракете „Дијамант“ лансирају један 80 килограма тешак спутник у орбиту од 400 до 1300 километара висине.

ИНДИЈА:

Ракетно испитивање јоносфере

Заједно са Совјетским Савезом, Сједињеним Америчким Државама и Француском, Индија остварује обиман програм научних истраживања помоћу ракета-сонда. За ове се користи полигон у Тхамбеу, на југозападу Индије.

Неколико ракета биће лансирано ради проучавања екваторијалних електричних

струјања која пролазе дуж Земљиног магнетног екватора на висини од око 96 километара, као и испитивање разних метеоролошких појава. Индијски национални институт за проучавање космоса намерава да лансира 30 до 40 ракета.

ШАРЕНА ВРТЕШКА

* У Њујорку, у близини једне раскрснице на којој често догађају уличне несреће, отворен је нов бар-ресторан. Сопственик ресторана окачио је на вратима рекламну таблу на којој пише: „Посетите само нас! Кроз наше прозоре најбоље се види како аутомобили млаве пешаке.“

* Пас по имену Бренди, казнио га је један саобраћајач због тога што је по-се често догађају уличног саобраћаја: подигао је рурбар-ресторан. Сопственик ресторана окачио је на вратима рекламну таблу на којој пише: „Посетите само нас! Кроз наше прозоре најбоље се види како аутомобили млаве пешаке.“

* Флојд Роу, житељ ватрица Фин, у америчкој држави Мичигену, пријавио је полицији да су му украли кућу. Полицијски инспектор отишао је да провери тачност његових

својина извесне Мерцори Салтер из енглеског града Флита, постао је страстан пушач. Овај порок почео је да се развија код Брендија од дана када је узео у зубе први неугашен пикавац остављен на ивици пепељаре. Данас је Брендијева господарица просто приморана да свом љубимцу даје целе цигарете, и то по двадесет на дан. Али, само оне с филтром...

* Један њујоршки салон за улепшавање нуди својим клијенткињама не само вештачке трепавице израђене од синтетичких влакана разних боја, већ и „последњи крик моде“ — трепавице самура, ласице, па чак и туљана. Цена ових трепавица креће се од 40 до 325 долара.

* Позната енглеска „вештица“ мисис Ликок изјавила је предстваницима британских листова да ће се ускоро иселити у Америку.

— Са оне стране океана услови за делатност вештица много су повољнији. Тамо ћу повести кампању за савремену магију, која одговара духу наше епохе...

Британски новинари ни су ни покушали да објасне својим читаоцима како се уопште могу ускладити магија и — наша епоха.

Са свих страна света

другом светском рату, који за Американке представља појам. Али не и за оне младе. На ову тему шесторица ученика писали су о филмској глумици Дорис Деј.

ХТЕЛА БИ

Из „дечјих уста“ изашле су у последње време ове „мудрости“:

Мала кћи француске глумице Мишлин Прел замолила је недовољно своју мајку:

— Мама, брзо ме метни у кревет. Имам ливну идеју за сан.

Синчић Жоржа Сименона, писца криминалних романа, својим одговором у школи открио је извесну склоност ка песничству:

— Зашто у јесен опада лишће са дрвећа? — упитао га је учитељ.

— Зато што је дрвеће уморно и свлачи се пре него што поће да спава.

САМО ЈЕДНОМ КРИВ

Због тога што се огрешио о саобраћајне прописе возећи недовољном брзином Јозеф бен Абрахам морао је да пристане суду у Чикагу. Његови лични подаци: рођен пре 106 година, 12 пута се женио, отац 65 деце. Осим тога он је изјавио да његов најстарији син има 87 а најмлађе дете две и по године. Његов род-

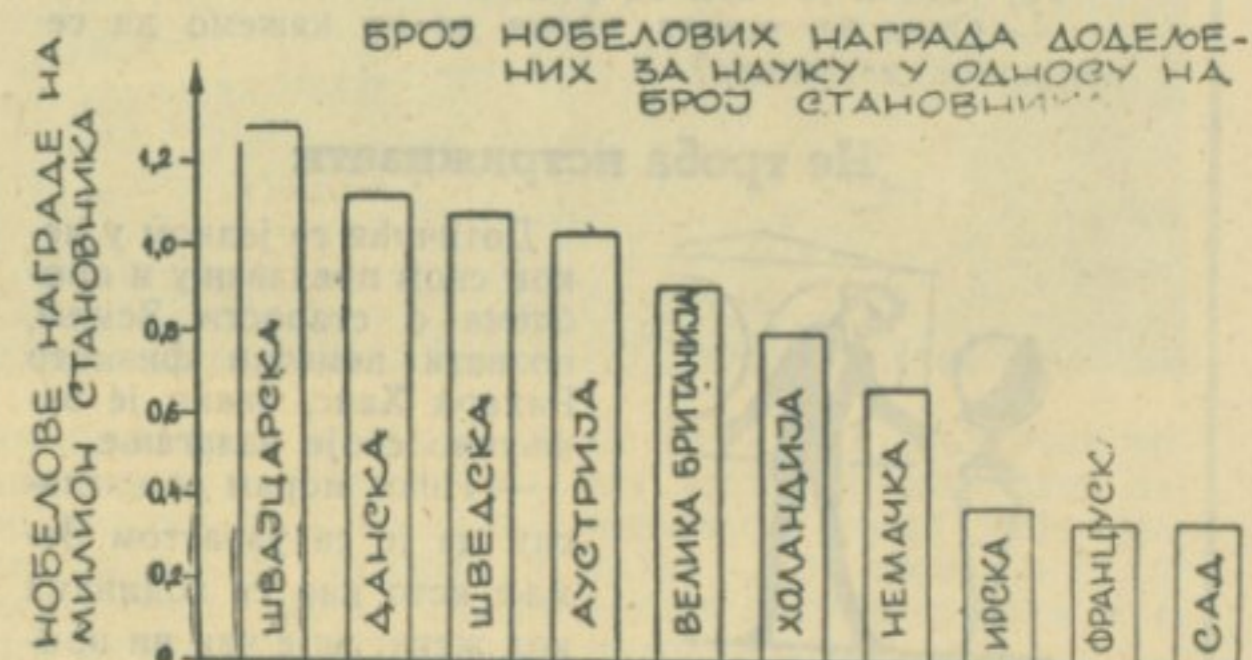
ни лист, писан на хебрејском — Можете ли да изборите језику, издат је у Палестини

1858, а у Америци живи од 1961. године. На питање новинара колико има унучади и праунучади, одговорио је кратко:

— Можете ли да изборите звезде? Судије су одустале да га казне зато што се он у свом дугом животу није раније ни једном огрешио о саобраћајне прописе.

КАКВА ЈЕ РАЗМЕРА ИЗМЕЂУ БРОЈА ДОДЕЉЕНИХ НОБЕЛОВИХ НАГРАДА ПОЈЕДИНИХ ЗЕМАЉА И БРОЈА ЊИХОВИХ СТАНОВНИКА?

Ако се израчуна размера између броја додељених Нобелових награда за само научне дисциплине (физика, хемија и медицина), дакле без награда за књижевност и мир, падају очи да четири прва места по броју тих награда припадају малим земаљама (Швајцарска, Данска, Шведска, Аустрија). Тек потом долазе Велика Британија, Немачка и најзад САД, на десето место. Када би се узеле у обзир све Нобелове награде, дакле и награде за књижевност и мир, заједно са наградама за природне науке добила би се врло слична слика.

ПРЕ ДВАДЕСЕТ ГОДИНА

ФРОНТ

НА УЛИЦАМА БЕОГРАДА

ДЕЧАЦИ КОЈИ СУ УЧЕСТВОВАЛИ У ВОРБИ ЗА ОСЛОБОЂЕЊЕ БЕОГРАДА

У зору двадесетог октобра, пре двадесет година, у последњем јуришу на Калемегдан сломио је отпор непријатеља и у томе делу града. Београд је после четворогодишње окупације ослобођен. Ослободиле су га јединице наше војске и Црвене армије. У седмодневним уличним борбама од 14. до 20. октобра, борци двеју армија показали су дневне примере хероизма, вештине и издржљивости. Белимо само неке појединости из те велике и тенке битке у којој се зинуло за сваку улицу, сваку кућу.

Велики и утврђени градови обично бивају најпре окружени и тек се онда води борба за уништење гарнизона. Југословенски и совјетски команданти су међутим сачинили сасвим другачији, неубичајан план на пада на Београд, јер нису имали довољно снага за окружење града. Одређено је да сам југословенских дивизија механизовани корпус, две стрељачке дивизије и неколико артиљеријских јединица Црвене армије.

Те снаге добиле су задатак да фронталним ударом глав-

ним су престале да туже каћуше, наши и совјетски војници су у незадрживом јуришу пробили унутрашњи одбрамбени појас и преплавили београдске улице које су Немци и даље упорно бранили; требало је освајати кућу по кућу.

Јуриш на електричну централу

Спуштајући се ка електричној централни борци Треће пролетерске бригаде у одушевљену нису увек водили рачуна о неопходној опрезности у уличним борбама.

Петнаестог октобра после подне, под заштитом тенкова, они су избили на садашњи Булевар револуције и кренули у напад на зграду поште. Негде на пола пута зауставила их је јака ватра из подрума суседних зграда. Санитетски поручник Кравцов с два борца упао је у један од тих подрума и против тенковских бомбама уништио десетак немачких аутоматичара и митраљезаца.

Јуришна група је тада наставила продор, али је опет заплуснута снажним ватром, из бункера на углу код краљевог двора. Поручник Кварцов је, под заштитом ватре из оружја својих другова, допуцао из отвора бункера и убадио унутра две бомбе. Њихове експлозије су уништиле посаду али њен последњи рафал, тренутак пре експлозије, сасекао је поручника Кравцова.

Надахнути примером свог поручника, борци јуришне групе су упали у зграду поште, сачували већ минирана постројења и изабацили из строја 42 немачка војника.

Застава на „Албанији“

Митраљеским рафалима са прозора палате „Албаније“ заостављен је стрељачки stroj наших јединица. Гледајући то из заклона, борац Младен Петровић је опипао у торби заставу, дар једне омладинке са периферије Београда и рекао другу поред себе:

Како би било да је горе развијем?

Убрзо затим командир је потражио добровољце за упад у палату. Међу шесторицом других пријавио се и Младен. Прва двојица су пала при покушају да претрче улицу. Дошли су у помоћ совјетски тенкови. Под њиховом заштитом и уз подршку топова Прве пролетерске дивизије — један је дејствовао из зграде биоскопа Београд, а други са тераса данашњег дома Армије. — Младен је са друговима претрчао улицу, ногом отворио врата и рафалом из аутомата сасекао два немачка војника на улазу. Полетео је уз степенице крчећи пут бомбама и рафалима.

Сав задихан избио је на кров и развио заставу. Угледавши заставу на „Албанији“, наши борци су уз громке поклике полетели у јуриш и протерали Немце из тог дела града. А Младен занесен везивањем заставе да је ветар не би оборио, није ни слутио да га слеђа вреба немачки војник — а када је приметио било је касно.

Другови су га нашли са згрченим прстима око жице којом је везивао овај најдражи поклон.

Немци и пролетери у истој кући

Када су се јединице Прве пролетерске дивизије са сол-

јетским борцима, пошто су разбили јака непријатељска упоришта код Ауто-команде и Карађорђевог парка, почели приближавати Славији, четрнаестогодишњи курир Прве бригаде Никола Зајиљад је упао у жандармеријску управу, недалеко од Славије. Мада се нашао пред петорицом немачких војника, дечак се није збунио. Уперо је у њих аутомат и није им допустио да магну све док нису наишли његови другови и по могли му да их разоружа.

Прва бригада је затим, подржавана совјетским тенковима, овладавала Ташмајданом заробивши чету немачких војника, а 18. октобра увече избила је пред зграду Народног позоришта.

Те ноћи десио им се несвакидашњи случај: ноћили су с Немцима у истој згради. Пролетери у поткровљу, а Немци на осталим спратовима. Ујутру су им се сви Немци предали. Били су то ваздухопловци и молили да им опросте живот јер нису криви колико остали.

Петнаестогодишњи водич

У зградама бивших министарстава на углу улица Немањине и Кнеза Милоша батаљони Двадесет прве бригаде готово су се измешали с Немцима. Ушли су у готово све веће зграде, освојили њихова приземља, али су Немци остали на спратовима. Већ преморени батаљони нису им могли протерати без помоћи нових снага.

У помоћ је упућен батаљон Прве војвођанске бригаде, који се налазио негде на Топчидеру. Пошто Војвођани ни су знали где се налазе батаљони за водича се добровољно јавио Љубан Лекић извијач Двадесет прве бригаде, голобради петнаестогодишњи дечак. Он је већ био у врлогу код тих зграда и само што се вратио отуда у штаб, јавио се за водича.

Од Топчидера су се брзо и без сметњи спустили до Мостара. Ту су застали за тренутак пред јаком ватром којом су Немци засипали чисти ну. Онда је Љубан, погут мало напред, појурио кроз пљу сак врелог челика, а за њим цео батаљон.

Онда су се нашли у шевој улици. Из попречних улица стално су их тукли Немци, али је Љубан ипак довео батаљон баш где је требало.

Борба се наставила несмањеном жестином. Љубан је одмах кренуо напред у штаб бригаде али је плочник на коме се нашао засут страховитом артиљеријском ватром. На све стране летели су комади земље и бетона. Дечак се за тренутак склонио у једну кућу. Унутра није било никога а када је покушао да изађе, однекуд су наишли немачки војници. Дечак се притајио у једном углу и тако остао читав дан.

У бригади су сви мислили да је погинуо. Настала је велика радост када се Љубан ипак вратио друговима.

Спасилац земуноског моста

Многи Београђани су се са пушком у руци придружили својим ослободиоцима, помажући нашим и совјетским борцима у откривању и хватању Немца и издајника. Један Београђанин, Миладин Зарић учитељ у пензији спасао је земуноски мост који су Немци минирали и већ упалили штапи.

Били су то последњи часови борбе за Београд. Немци су испред зграде у Карађорђевој улици број 69 у којој је становао Миладин, панично трчкарали. Митраљеци су просипали дуге рафале, а експлозије граната су потресале зграду. Миладин је истрчао из куће и уз помоћ комшија разоружао последњег немачког стражара. Потрчао је у сусрет ослободиоцима Београда чији су покличи већ

допирали са Зеленог венца. Уз пут је погледао мост — није још био срушен, а Немци су неколико дана раније поставили испод њега много експлозива.

Потрчао је ка мосту прескачући напуштене топове. Кад је изишао на мост просуо се крај његових ногу рафал. Си-лазећи са насипа приметио је како шиштећи гори штапани.

Застао је за тренутак као укопај — и пошао ка упале-ном штапани. Пламен се приближавао сплету каблова који се протезао од једне на другу страну моста. Прескачући расуте противтенковске мине по мосту журно је да стигне пре пламена. И био је брзи — ашовчињем је пресекао каблове.

Онда је као опчињен кренуо ка Земуно. Одједном је осетио дим. Мост је горео. Кроз прогорелу рупу угледао је мутну воду и тек тада дошао к себи.

Знао је да сам не може угасити ватру и потрчао је назад да тражи помоћ. Ударила је граната и истерала ви-сока одликовања: наше — Орден за храброст и совјетско — орден Црвене заставе.

Сигнали са Калемегдана

Последњу отпорну тачку у Београду — Калемегдан, Немци су врло упорно бранили. Повремено су отуда вршили и испале с тенковима.

Уочи двадесетог октобра спреман је одлучујући напад на Калемегдан. Да би колико толико умањили губитке наших и совјетских јединица којима је пало у део да фронтално јуришају на калемегданску тврђаву, командант другог батаљона Треће пролетерске је ноћу, самоиницијативно, провео батаљон између немачких положаја у њихову позадину и рачу уу тру извршио изненадни напад на Немце слеђа, одакле они уопште нису очекивали.

На знак из позадине кренуле су у напад и јединице са фронта и ликвидирале и последње немачко упориште. Београд је ослобођен.

Немци су са Београдом изгубили најважнији чвор главних комуникација на Балкану, па се њихове снаге из Грчке нису могле употребити за одбрану Балкана. Морале су се извлачити долином Западне Мораве и даље кроз Босну али на том путу су потпуно уништене.

Ослобођењем Београда и Србије, наша је војска први пут добила чврсту позадину за снабдевање, мобилизацију људства и резерви и осталих потреба за борбу ради коначног ослобођења.

них снага на уском простору пробију унутрашњи одбрамбени појас непријатеља, брзим обилазним маневром избију једним делом снага у позадину његовог гарнизона, заузму савски мост, спрече маневар немачких снага и принуде их на повлачење. Било је предвиђено и то да се непријатељски гарнизон распарча и по деловима уништи.

Такав начин напада немачка команда уопште није очекивала па је и то допринело успешном остварењу замисли наших и совјетских команданата.

За наносење главног удара преко Бањичког вика, Ауто-команде и Славије ка Калемегдану биле су одређене 1. и 6. пролетерска и 5. и 21. ударна дивизија наше војске, мотомеханизовани корпус и две дивизије Црвене армије. Помоћне снаге 11. 16. 26. и 36. ударна дивизија требало је да преко Чукарице и Топчидера избију на главну железничку станицу.

Преко 300 топова на 4 километра

Четрнаестог октобра после подне паљба из преко 300 топова и 24 каћуше потресла је околину Београда. Готово пола сата сва та оруђа тукла су површину на јужној ивици града не већу од четири квадратна километра.

Све су то били прекаљени, искусни и вешти ратници, али погесени успехом заборављали су се до те мере да је политички комесар чете Симо Морача, када је његова јединица избила у садашњу улицу Седмог јула сео на прозор последње ослобођене куће. Убрзо је са супротне стране долетео метак и смртно га ранио.

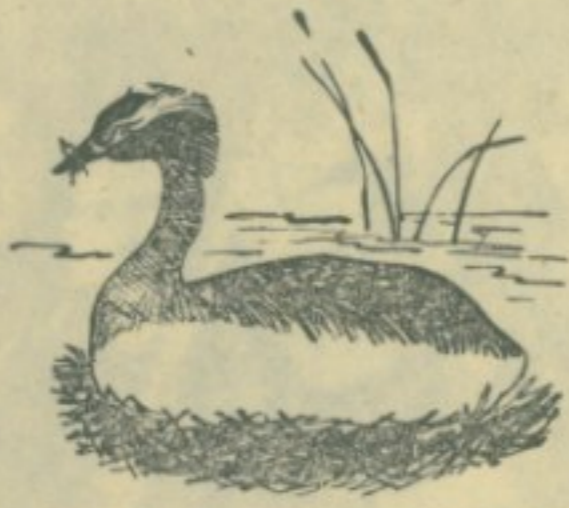
На саму централу јуришао је други батаљон Треће пролетерске. Његови борци су у незадрживом јуришу протерали Немце. Пошто су се мало средили они су прешли у противнапад и поново заузели централу. Пролетери су је јуришем повратили. Тако је у неколико махова централа прелазила из руку у руке, али пролетери никако нису допуштали Немцима да остану у њој онолико колико им је потребно да би је минирали.

Напоследку пролетери су одбацили Немце тако снажно да се они нису више могли вратити. Упорношћу и пожртвовањем бораца тог батаљона сачувана је централа тако потребна у првим данима ослобођења.

Сачувана је исто тако и поштанска телеграфско-телефонска централа. Немци су је били минирали, али заслугом специјалне групе добровољаца од петнаест комуниста и скојеваца остала је нештетна.

КОАЛА — МЕДВЕД

УШНИ РОНИЛАЦ

ВЕЛИКИ СТВАРАЛАЦ ПРИРОДА

ПРИРОДА УОБЛИЧАВА ЖИВА БИЋА ПРЕМА СРЕДИНИ У КОЈОЈ ОНА ЖИВЕ. МНОГА ОД ЊИХ СУ НЕВЕРОВАТНА СТВОРЕЊА — КАЖЕ ПРИРОДЊАК ДОН ДОРЦ.

Птице које једу перје, сисари којима није потребна вода, рибе које на главама имају комплетан печачки прибор за хватање других риба — помислило би се да тако нешто може само у ону да се привиђа. Међутим, све то стварно постоји.

Природа је већину животиња уобличила према условима средине — лосове (алцес палматус) за мочварно земљиште, веверице за живот на дрвешу, камиле за пустињу, жабе за баруштине. Онда је преиначила прст, тамо око, док све није постало баш како треба да буде. При томе понекад испадају и врло чудне врсте.

У Мејну, североисточној америчкој држави, живи такозвани „ушни ронилац“ сличан патки. Мајка је довела у тршњак „на вечеру“ своје младе који су се весело играли у води. Зауоставили су се крај једног напуштеног пацјег гнезда. Почела је да им трпа суво перје у ждрело и чак да га кључом гура да боље клизи. На крају је и сама прогутала добру порцију перја. Храна „ушних ронилаца“ састоји се 60% од перја — зато што оно штити птичја црева од продирања рибљих костију а тиме и од озледа — каже један зоолог.

Аустралија је земља са најнеобичнијим животињама а једна од најчуднијих међу њима је коала-медвед. Он зна само за еукалиптусово дрво. Друго му ништа није потребно — чак ни за пиће! Довољан му је само сок из дебелог лишћа. Једина је когенна животиња која уз храну не пије воду.

Океански печач, риба која као и друге рибе-печачи носи печачки прибор на својој глави, живи у мрачним дубинама мора где нема довољно плава. На њеној глави је израста права правцата удица на чијем се крају класти привесак сличан црву. — Овим мамцем она ваби мање рибе, хвата их и прождире.

Кунићи и зечеви имају велике уши да би чули и најтише шуштање совињих крила а скакавци имају орган слуха на трбуху, на најнижој тачки свога тела, да би чули чак и када врана тапка по њиви.

Понекад и храна одређује изглед животиње. Шумска шљука има дуг и танак кљун да њиме вади кишне глисте, од којих живи, из њихових рупа. Али такав кљун има и своје лоше стране: када га шљука забоду у земљу изложена је нападицим одозго. Зато су њене очи тик испод темена и њима мотри на крошње дрвећа одакле може да

стигне непријатељ. Очи јој много пута спасавају живот али и дају чудан изглед.

Морска саса је по правили чврсто везана за једно место а како се храни хитрим рибицама никада их не би могла ухватити када не би располагала венцем ручица-ловки. Када рибица доспе у њено подручје бива обухваћена финим ловкама из којих прска отров. Морска саса привлачи ручицама-ловкама омиљену жртву и гура је себи у ждрело.

Још више изненађују многа средства за самоодбрану. Јужноамеричка млакара птица из тропске Јужне Америке, има на сваком прегрбу крила три, у виду канџи, којим побеђује непријатеља. — Прави мајстор у самоодбрани је гуштер, двоглави скинк (Сцинциус), коме реп изгледа исти као и глава. Тиме вара непријатеље: побегне на другу страну!

Да би могла да опстане у свету пуном опасности „португалска галија“, врста медузе, плови ношена ветровима. Има велики љубичасти мехур пун ваздуха који се пуни из једне специјалне жлезде и — право правцато једро. Тако она, према потреби, разапине једро или га савија и пушта да је ветар „одува“ даље од непријатеља или у регионе богатије храном. Када осети да је озбиљно угрожена испразни свој мехур и зарони.

Има животиња које се сналазе и у најнеповољнијим животним условима. Рибе су изгубљене ако из било кога разлога стигну на суво. Али то није случај са „плућним рибама“ Африке и Јужне Америке које су створене да удишу ваздух и чак морају сваких 20 минута да изроче на површину јер би се иначе угушиле. Када у лето пресуше воде које оне настањују, закопају се у муљ и чекају боља времена. У кишно доба опет се враћају „воденом животу“.

Као што природа снабдева животиње свим оним што им је потребно, тако им понекад одузима оно што им је сувишно. Водени цвет (Елхемера вулгата), на пример, нема ни органа за храњење ни за варење.

Свакако најчуднији куриозитет у природи представља крастави гуштер који живи на југозападу САД. Он мења своју кошуљицу новијом осетљивијом кожицом и веома је плашљив. Пустињској животињи тада одједном очи постају потпуно црвене и као код знаја који бљује ватру, може да покуља млаз крви! Тиме и најогорченијег непријатеља мора да збуни.

Еволуција опрема жива бића свим средствима. Тачно је оно што биолози кажу: тамо где је прилагођавање могуће природа га спроводи.

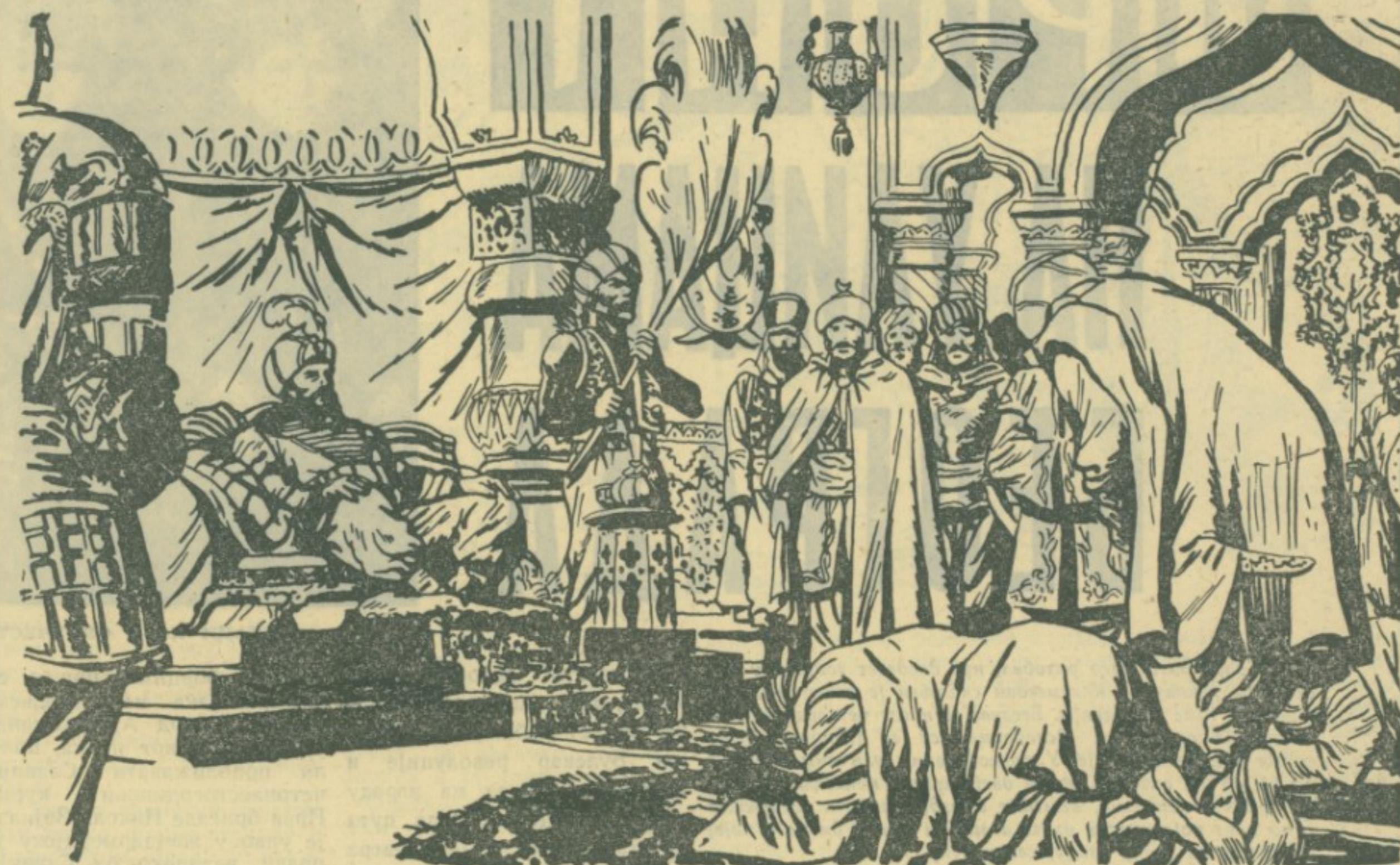

ВОДЕНИ ЦВЕТ

ШУМСКА ШЉУКА

КО СУ БИЛИ ГУСАРИ

ПАКТ СА СУЛТАНОМ

Аруђ, кога су убили Шпанци, оставио је као вођу достојног наследника, свог брата Кер-Едина, званог Риђобради. Први потез новог вође био је на пољу политичке вештине. Шпанци, а и други Европљани, били су моћни. Требало је дакле тражити заштитника исто тако моћног и Кер-Един га нађе у турском султану.

Одмах посла амбасадора „великом господару Цариграда“ да би показао колико је веран вазал отоманском царству. Султан, који је управо освојио Египат, сматрао је

непотребним да додаје једну тако важну територију својим областима и зато наименова Риђобрадог за генералног гувернера Алжира. Две хиљаде јаничара — елитне турске трупе — било је послато из Цариграда у Алжир да би служили у личној гарди Кер-Едина. Нови гувернер то искористи да би склопио савез са суседним државама и да би отргао од Фердинанда Шпанског освојене градове за време недавних борби са Аруђом. Ускоро је једино тврђава Пелон још била у шпанским рукама.

ПИРАТИ ПОНОВО ОСВАЈАЈУ МОРЕ

Положај пирата на афричкој обали био је ојачан. Кер-Един наоружа нову флоту и поново поче са нападицима и пљачкањем шпанских бродова у Средоземљу. Често је излазио кроз Гибралтар да би пљачкао драгоцености са лађа које су долазиле из Индије.

Риђобради је сакупио око себе групу пирата који су презирали опасност: Драгута, Сину Ајудина, кога су сви звали: Баволски стрелац.

„МОРИСКО“

„Баволски стрелац“ је 1529. године пошао у подручје Балеарских острва. Чуо је да се у Оливни, малој луци близу Валенције, налазе многобројни Маври, заробљени од Шпанаца и који су постали спремни да плате велике суме ономе ко им помогне да побегну из Шпаније. Баволски стрелац се ноћу приближи луци Оливе и укрца породице Мавра: две стотине особа. Сутрадан је 8 шпанских галија пошло у потрагу за њима.

У ФОРМЕНТАРИ

Пре него што је ступио у неравноправну борбу Ајудин искрца Мавре на острво Форментара, затим отплови на пучину да би сачекао бродове шпанског генерала Портунда. Шпанске галије се ускоро приближише, али посада је оклевала да пуца из топова, јер су власници побеглих ро-

бова обећали 10.000 дуката, ако их буду живе довели. Ајудин искористи ово и одмах нападе хришћанске бродове. Седам галија је било потопљено а осма је морала да побегне. После ове победе Ајудин се врати у Форментару и поново укрца Мавре.

ЈАПАН ПОВОДОМ ОЛИМПИЈАДЕ

нални начин живота коме су се и млади морали подврга-вати.

Јапан, побеђен у рату, остао је после њега изолован од целог света. Теоријски — насељеност становништва износи: 230 становника на квадратни километар. Али како су 2/5 његове територије обрађене, стварна цифра насељености је 1.200 становника на квадратни километар. За то је најбољи пример сам главни град Токио који се са својих више од 10 милиона становника сматра највећим градом на свету.

Рат, атомска бомба, америчка окупација и друго, из основа су променили обичаје Јапанаца. Омладина се ослободила предрасуда предака. Јапан почиње да живи све више на западњачки начин, и мада то није увек било најсрећније за све, за омладину је то значило неоспоран прогрес.

Решено је још 1945. године да деца обавезно завршавају деветогодишње школовање: шест основних разреда и три другостепена. Наравно да још није решен проблем броја школа, али недавно је донет закон по коме од идуче године неће моћи у разреду да буде више од 50 ученика. Данас је у Јапану једна шестина одсто неписмених, а тај проценат углавном сачињавају стари људи у забаченим планинским крајевима.

У овој земљи велику улогу игра и физичко васпитање. Није нимало чудно што ће се у њој одржати и Олимпијске игре кад се зна да је њена омладина „најспортскија“ на свету.

Јапанци су се и пре рата бавили спортом: пливањем, трчањем и скакањем. Али то је углавном било доступно само богатима. Чудо и иницију су такође били привилегија само извесних властелина. Учили се тајно.

Трећи јапански традиционални спорт био је јапанско мачевање или кендо. То је веома бучан спорт, јер се приликом борбе удара мачевима један о други и ствара бука, а и сами борци испуштају за глушучује крике. Због свог изразито ратничког карактера, Американци су им за време окупације забранили кендо. Али данас овај спорт омладина поново уводи у моду.

Наравно, пливање и чудо заузимају прво место код

јапанске омладине. Пливачких базена у Јапану има без број. А јапански пливачи остају се међу првима у свету. Шеснаестогодишња Јапанка Танака биће главни ривал и пливању Францускиња Карон.

Чудо се у школама учи од првог разреда. Јапанци су ту остали први, иако им је чак Холанђанин Гезинг недавно преотео титулу, можда само зато што је прави цин према Јапанцима.

Али најпопуларнија борба

је смо — нарочито за старије, и то крупне људе.

Вероватно ће изненадити и то да је америчка игра безбол избила на прво место. Не само да у свакој школи постоји једна или више екипа, већ је овај спорт стекао и безброј љубитеља: прошле године више од 10 милиона гледалаца присуствовало је професионалним сусретима који су били преносени и преко телевизије. У Америци су Јапанци 1957. године изазвали велико узбуђење кад су победили на шампионату аматера. Може се замислити изненађење Јенкица кад су их победили њихови „мали“ азијски ученици.

Друга по важности америчка игра, голф, има сада у Јапану 1.500.000 играча, већином омладинаца.

Иако је пинг-понг источњачки а не западњачки спорт, он је у Јапану тек после рата почео да се игра масовно. Ипак, Јапанци то није спречило да га савладају толико да постану више пута узастопце шампиони света у мушким и женским паровима. Јапанци су у овај спорт унели два новитета: рекет је покривен пенастим каучуком због чега је игра постала тиха, а његово „дејство“ без оријентације противника. Поред тога рекет држе лако као перо, што им омогућава да ударају из свих позиција.

Гимнастика представља не само веома распрострањену дисциплину у Јапану, него је и база свих учења младих Јапанаца. Њихови врло млади гимнастичари — шампиони биће главни ривали совјетским такмичарима.

Поред набројаних спортова, већ 20 година млади Јапанци освајају и атлетичку у којој су постали шампиони међународне вредности. Скијањем, које је такође обавезно у школама, баве се милио

ни младих сваке зиме у планинама на северу. Уметничко клизање је омиљено, као и бициклизам (производе се 2.500.000 бицикла годишње), рагби а донекле и фудбал.

Иако би за неки од ових спортова мали раст Јапанаца требало да буде сметња — он то ипак, како се види, није. Чак свакодневно бавање овим спортовима утицало је да се повећао њихов раст просечно за 3 сантиметра.

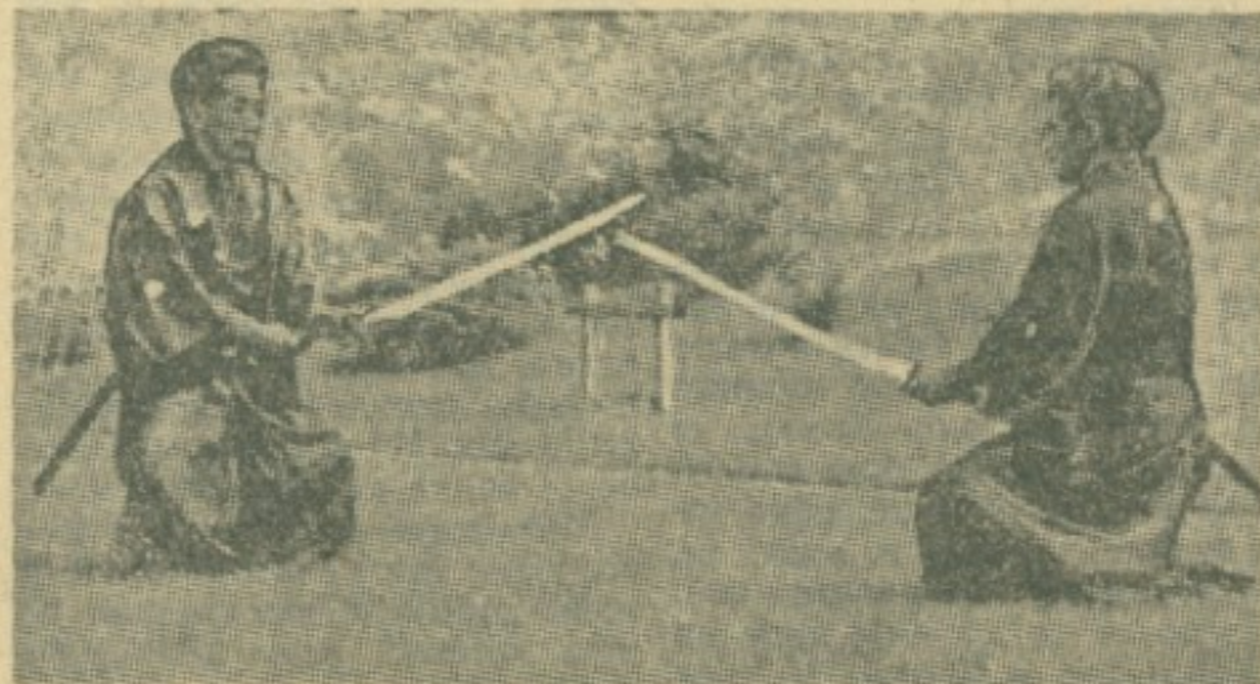
Има их 40 милиона — 40 милиона од 20 година, сем родитеља — обично кажу Јапанци да би и на тај начин показали колику важност игра омладине. У њих је natalitet велики: сваке године рађа се 1.500.000 деце.

Због тога и сама држава поклања омладини велику пажњу. Од 1945. године догодиле су се велике промене у Јапану: напуштен је онај стари строго традицио-

»КАДОДРОН« — АУТОМАТСКИ САВЕТНИК

У једној великој париској робној кући постављен је на рачуни апарат који неоглушном кучи помаже приликом бирања поклона.

„Кадодрон“ је електронски мозак који може да пружи савет о куповању 5.000 различитих поклона. У апарат се убаци подаци о узрасту лица коме се купује поклон, о његовом полу, степену сродства или пријатељских односа, као и свота коју је купац одвојио за поклон. После двадесет секунди „развишања“ апарат саопштава свој предлог.

АПАРАТ ЗА 30 ЉУДСКИХ СНАГА

Док пребацује преко рамена ремен на коме му виси фотографски апарат, туриста и не помишља о томе колики је пут прешао апарат за фотографисање пре но што је постао предмет који се може сву

да носити са собом. Пре сто година Семјуел Берк, вођ једне енглеске експедиције на Хималаје, само за ношење фотографског апарата морао је да унајми 30 носача.

ДИЈАМАНТ КАО ОРАХ

У сибирском рударском центру „Мирниј“ недавно је пронађен досад највећи дијамант ископан у Совјетском Савезу. Дијамант је велик као орах, те-

жак је 69,4 карата и носи име „Октобар“. Досадашњи „рекордер“ дијамант назван „Мирниј“ био је тежак само 56,1 карата (1 карат = 0,275 грама).

КО ТО МОЖЕ

Један пословни човек морао је ујутру да пође авионом из Лондона у Сан Франциско. На брзу руку је доручковао код куће. Како је на аеродрому примљен извештај да авион има сат закашњења послужен је, према прописима, на рачун ваздухопловне компаније, доручак. Тек што се авион дигао у ваздух стјуардеса је принела доручак. У Њујорку, при спуштању у пролазу, било је време доручку. Најзад на циљу у Сан Франциску такође се тек доручковало — али овај пети доручак путник је одбио.

ВРЕМЕЛЛОВ ПО ДОМНИ Х. Ц. ВЕЛСА

ПЛАМЕН ЈЕ НАТЕРАО МОРЛОКЕ ДА СЕ ПОВУКУ.

ТАДА САМ ПРИМЕТИО ДА ВИНА ЛЕЖИ КРАЈ МОЈИХ НОГУ, БЕЗ ОБВЕСТИ.

ПОДИГАО САМ СЕ И СХВАТИО ДА САМ ИЗГУБИО ОРИЕНТАЦИЈУ.

ПА ПОШТО МОРАМО ДА ОСТАНЕМО ОВДЕ... ЗАПАЛИ КУ БУ ВАТРУ!

КОЈИМ ПУТЕМ ДА ПОРЕМ? КАКО ДА ИЗИДЕМ ИЗ ШУМЕ?

БИО САМ УМОРАЧ ЗАПАО САМ

ПРОБУДИО САМ СЕ ОСЕТИВШИ НА СЕБИ РУКЕ МОРЛОКА.

КАПЦИ СУ МИ ОТЕЖАЛИ ОД ДИМА.

ПОРЕКЛО КИФЛИ И БЕЛЕ КАФЕ

У ЛЕТО 1683. ГОДИНЕ, НА БЕЧ, КОЈИ ЈЕ ТЕК ГОДИНУ ДАНА РАНИЈЕ ПРЕЖИВЕО СТРАШНУ ЕПИДЕМИЈУ КУГЕ, НАЛЕТЕЛА ЈЕ ЈОШ СТРАШНИЈА ОПАСНОСТ. КАРА-МУСТАФА ВЕЛИКИ БЕЗИР ТУРСКОГ СУЛТАНА МУХАМЕДА ТУ ПОШАО ЈЕ НА ГЛАВНИ ГРАД ЦАРЕВИНЕ СА 100.000 ДОБРО НАОРУЖАНИХ ВОЈНИКА.

Преплашен због опасности цар Леополд I обратио се папи који му је отворио своје трезоре, а затим пољском краљу Јану III Собјеском, који је потукао Турке у неколико махова. Опасност је била велика. Цар је сваки дан бивао све нестрпљивији у очекивању помоћи, а у Бечу се шанало да потајно припрема бекство.

Јавно мњење се није преварило: једног јутра пред двором је осванула читава поворка натоварених кочица. Са својом породицом и читавом пратњом цар је напустио град, а народ је у њега долазио из околних места тражећи ту прибежиште и

— Догађа се заиста нешто необично.
— Да нешто не раде проклетци Турци?
— У праву си, Јозефе, треба неког да позовемо у помоћ. Ја осећам као да нешто тужи луца...

Пекарски помоћници одмах су известили Милера, стручњака за мине.

Чудна игра зрна није престављала. Милер прислони уво на земљу и одмах отрча да изда нека наређења. Једна његова екипа брзо је сишла у сливник, где су нашли мину коју је непријатељ поставио у близини барутане да би је дигао у ваздух. Мину су поткопали и однели је подаље где је сутрадан експлодирала.

Пекарски помоћници знатно су допринели да се избегне још једна несрећа: експлозија барутане. Командант Штархенберг хтео је да их награди, али су они одбили. Само један је од њих у име свих тражио овалашнице за месец хлепчиће у облику полумесеца, који се налазио као амблем на турским заставима. То им је одобрено, али

Настанили смо се на оба ли Рајског језера, у Источној Африци, где живе у потпуној слободи разне врсте великих и малих мајмуна, јер их људи ретко узнемиравају.

Нас је интересовала мало позната врста шакма-мајмуна (супосерphale arboreole) са издуженим главама као у пса. Живе углавном на дрвећу. Боја длаке им је сивозелена и, како им је дуга чини их много већим но што су у ствари. Тешки су отприлике 15—20 килограма. Као и друге врсте мајмуна живе у чопорима.

Могло их је бити око 200. Неке групе бораве на стенама, у близини потока, док друге праве своје лејаке од лишћа на испреплетаним гранама, и високо у крошњама ван домаћаја човека или пантера.

Једног дана приметили смо како је једна стара мајмуница одједном скочила дајући знак за узбуну. Цео чопор је пошао за њом. Само је један мали заостао, а кад сам хтео да му помогнем, он баца један тужан поглед на мене затим пусти крик ужаса и леже беспомоћно на земљу покривши шапчицама очи. Дрхтао је и почео да цвили. Кад сам га ја ипак узео у руке, срце му је лупало да искочи, а кад ме је погледао крајичком ока, видело се да му моје лице није пријатно и пустио је опет крик. Пошто нисам могао да га умirim, оставих га. Он прво покрену једну а затим другу ногу, као да је хтео да провери да ли су обе исправне, па пусти крик, али сада радостан и поче да бежи.

Мали шакма смешно изгледа: тело му је непропорционално према глави где му се виде једино крупне очи. Прве године сасвим је голуждрав

ШАКМА — МАЈМУНИ

ПРИРОДЊАК МАРТИН ДОНСОН И ЊЕГОВА ЖЕНА ПРОУЧАВАЛИ СУ МАЈМУНЕ, А НАРОЧИТО ЈОШ ДОСТА НЕПОЗНАТУ ВРСТУ ШАКМА-МАЈМУНА. ЕВО ШТА НАМ ОНИ О ЊИМА ПРИЧАЈУ.

и има реп сличан пацову. Иако ружан, он је за његову мајку најлепша беба и она га цео дан глади.

У случају какве узбуне, малишан се хитро пење на њена леђа: ту се мали цокеј осећа безбедним јер се добрз закачи за њено крзно. Седи усправно све док се не замори, а онда легне, па можда и спава, док његова мајка јури правећи скокове од којих застаје дах. Ипак њено младунче се никад не нађе на земљи.

Малишани се одгајају строго. Иако све време проводе у игри добијају шамаре кад нешто згреше. Ако неко младунче стави у уста бобицу или неки лист који не сме да једе, мајка му без оклевања отвара уста и вади.

Врло често се млади мужјаци боре на земљи уз продорне крике. Ова игра обично нервира старине: они тада престају да се чешу и бацају се на младе борце. Наравно, као искуснији они побеђују док млади извлаче дебљи крај. У овим и сличним слу-

чајевима мајке никад не интервенишу. Стари мужјаци временом постају све раздраженији. Пре но што поћу на спавање праве страшну ларму а кад већ легну, много гестукирају — можда зато што им удови нису сасвим испружени, а можда имају и реуматизам? Често се дижу, умлају, циче, шкргућу. Женке се праве да то не примећују. Млади мајмуни желе често да заподену кавгу са старима, али их ови просто не гледају. Кад се заморе, ларма

се стишава и у дунгли настаје ноћна тишина.

Нашли смо на једног старог шакма мајмуна који се није дружио с осталима. Обично је седео даље од чопора и мрзовољно гуњао. Моја жена је са једног згодног места на обали по цео дан сликала животиње које су долазиле на појило. Ускоро ју је открио овај стари обешчањак. После дан-два почео је да јој се приближава и да је имтира, а након неколико дана склопили су „пријатељство“.

ТО СЕ ЗОВЕ ПЕХ...

Ових дана на лондонској станици Педингтон збио се занимљив случај: неки лопов зграбио је једну поштанску врећу и стао је да бежи. Настојећи да га детективи из читаве Енумакне од својих прогонитеља, улетео је у хол једног хотела где је покушао да се умеша у повећу гомилу људи. Међутим, они су га одмах зграбили и предали полицији. Били су то — приватни детективи из читаве Енумакне који су се окупили на својој годишњој конференцији.

носећи са собом све што се могло спасти: рубље, посуђе и намештај.

Почела је опсада. Становници Беча и поред глади и епидемије храбро су се држали и борили. Међутим све се више стезао обруч, а муниције је сваког дана бивало све мање. Јан Собјески још није стигао.

Из овог времена потиче и једна прича. Ноћу 26. августа 1683. године неколико пекарских помоћника дежурало је до зоре у пекари у непосредној близини барутане у којој су биле последње залихе за одбрану града. На поду пекаре налазило се једно сито са неколико зрна пшенице по мешавини са струготиним. Како се ту нашло, прича не казује. У једном моменту један помоћник је погледао у сито и повикао:

— Еј, Јозефе, погледај... Није било никакве сумње: зрна пшенице су се покретала као да их је тресла нека невидљива рука.

је опсада још трајала, Беч се држао, а тек 11. септембра у зору Јан III Собјески појавио се на челу својих војника.

После огорчене борбе Турци су се повукли остављајући за собом војну опрему, али и доста животних намирница, па између осталог и пуне цакве зеленог и црног зрнења које је ширило чудан мирис. Један пољски војник који је дуго живео међу Турцима добро је знао чему служи ово зрнење и понео га је са собом.

Мир је убрзо закључен. Ускоро је у граду отворена права кафана. Бечлије у почетку нису хтеле да пију тај турски напитак, јер им је био сивише горак. Пољски војник се досетио: додао му је мало шећера и млека са кајмаком. Тако је постала бела кафа или „капучинер“, како је називају Бечлије.

Поред кифли у облику полумесеца, бечка кафа је постала омиљени доручак.

Бум и Бум
by JOE MUSIAL

КАКО МИСЛИШ ДА ЧИСТИМ КУЉУ ОВИМ СТАРИМ УСИСИВАЧЕМ?
У ПРАВУ СИ!
'ОКЕ-ТЕ ЛИ КУПИТИ НОВ?'
НЕ! ОПРАВИЉУ ОВАЈ СТАРИ!
ТАКО! БОЛИ НЕГО НОВ!
МЕНИ БИ НОВ БИО МИЛИЦИ!
ВИДИШ? СТАВИО САМ ВЕЛИКУ КЕСУ КОЈА СЕ ПРАЗНИ САМО ЈЕДНОМ МЕСЕЧНО!
И НЕ ВИДИМ ШТА ЧИСТИМ!!
МЈАЈ! АВ-АВ! ИА! ИА!
НЕБЕСА! ЖИВОТЊЕ У КЕСИ!
САД ИДИ ТИ ПА ИСПРАЗНИ ОНУ КЕСУРИНУ!
ПОМОК!
КАПЕТАНЕ! ЗАШТО СЕ ТУ-ШИРАТЕ У ОДЕЛУ? ШТА СЕ МАМА РЕКИ?

СУСРЕТ ВЕТЕРАНА

Данас седамдесетогодишњи Ерни Вулер био је 1904. године први калфа у фабрици аутомобила познате марке „Ролс-Ројс“. Аутомобили из тог времена изгледали су као овај на снимку који представља Вулеров сусрет са својим старим другом.

ПЛАСТИЧНИ ПАС — ЧУВАР

водити у шетњу. Јер, тај пас је од пластичне масе, а дело је једног немачког конструктора-аматера. Ипак, тај пас није играчка: он види у мраку и почиње да лаје ако у одају, поверену њему на чување, било ко уђе.

Принцип активирања уређаја за лајање прилично је једноставан: на фото-елементу — „очи“ пса — налази се управљен сноп невидљивих ултраљубичастих зракова. Ако човек или било који непрозирни предмет закљони фото-елемент, активира се релеј и пас почиње да лаје.

Једног пса-чуvara не треба ни хранити, ни појити, ни из-

ПРЕДСТОЈИ ОДРЕЂИВАЊЕ НОВИХ МЕРА

У октобру ове године одржаће се у Паризу 12. међународна конференција за тежине и мере. Очекује се да ће се усвојити као база за мерење времена секунда одређена фреквенцијом атомских вибрација цезијума (употребљеног у атомским часовницима) која би заменила ас-

трономске традиционалне мере. Важност реформе је у томе што је време постало једно од кључних физичких димензија па је потребно и најпрецизније га мерити. Године 1960. та иста установа донела је сличне одлуке о дефиницији метра.

МУЗЕЈСКА КАПА

У Халштату, у Горњој Аустрији, откривена је у једном старом руднику соли капа на-

чињена од крзна овце какве су живеле 1000 година пре наше ере.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) чешки композитор (Јозеф), 4) бања у Белгији, 7) део тела, 9) шкотска народна игра малом лоптом, 11) женско име, 12) индустријска област у Западној Европи, 13) женско име, 14) бојна формација (множ.), 15) опит, тест, 17) уштна заштитна, 19) је дивница рада у физици, 20) река у Сибиру, 21) град у Румунији, 22) врста ткањине, 23) предлог, 24) острво на Јадранском мору, 26) јапанска мрва за дужину, 27) наш позоришни глумец (Милан), 28) такмичење у брзини, 29) река понорница у Конавима, 33) јединица електричне снаге, 34) обрт, 35) град у Далмацији, 37) траг дивљачи, 38) име глумице Гардиер, 39) покрајина на Сицилији.

Усправно: 1) диплома, документ, 2) јужно воље, 3) главни град УАР, 4) иницијали нашег шаховског велемајстора, 5) имање, 6) оруђе за рад, 8) жалосна позоришна игра, 10) северноамерички филмски глумец и певач („Одладе до вечности“), 14) деца играчка, кљанало, 16) два сугласника, 18) врста папуга, 20) град у Белгији, 25) аутомобилска ознака за Светозарево, 27) скуп надлелатних чланова неке организације, 28) народни дрвени дувачки инструмент, 30) десна притока Неретве, 32) главни састојак чаја, 36) иницијали нашег познатог песника („Емина“).

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

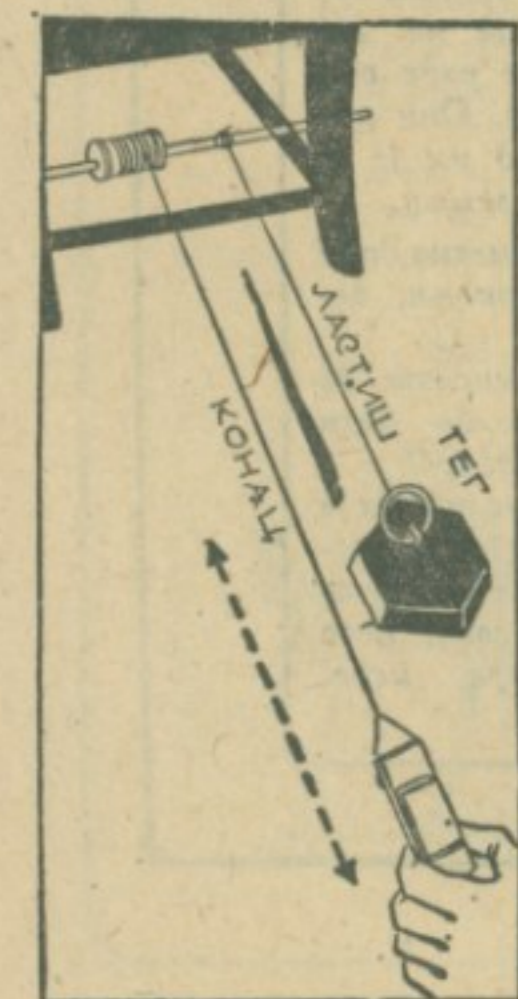
Водоравно: 1) савокет, 7) сив, 8) Јетра, 10) Кенин, 12) анал, 13)

Охрид, 15) Ана, 16) три, 17) во, 19) С(теван) С(ремап), 20) одеф, 22) анал, 24) Ерос, 26) нико, 27) Сора, 28) Зорка, 30) ла, 31) ор, 32) лок, 34) Ацо, 36) клица, 38) биро, 40) Ибис, 41) Ајакс, 42) еја, 43) Ахо, 44) ока.

Усправно: 1) синхронизација, 2) ември, 3) С(лаво) Ј(аневска), 4) Теа, 5) Етна, 6) трансформација, 7) Скот, 9) алас, 11) ни, 14) две, 18) Одеса, 20) скоро, 21) Еро, 22) зн, 23) ало, 25) са, 29) Крк, 30) Лаба, 32) Либек, 33) каска, 35) орах, 37) ли, 39) око.

НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ

ПРОПУЛЗЕР ЗА МИНИЈАТУРНЕ АУТОМОБИЛЕ

Са алуминијумском цев, гвозденим жицом, тегом, ластичем, концем и празним калемом од коцка — који ћете да направите сами пропулзер за ваше аутомобиле.

Према дљини коју желите да пређе аутомобил, обмотајте око калема толико метара концца. За други његов крај привезите аутомобил. Провуците и затегните калем са намотаним концем на алуминијумску цев. Затим, кроз цев провучите гвоздени жицу и поставите оба краја жице на пречагу столице или између две дебеле књиге.

Кад је све на свом месту, завезите један ластич за алуминијумску цев, а за његов други

крај један тег. Ластич такође треба да буде краћи или дужи већ према раздаљни коју желите да пређе ваше возило.

Сад вам само остаје да привучете ауто на неколико метара дљине до места старга окрећући калем заједно са алуминијумском цев. Ластич ће се тада аутоматски обавијати око цев и кад будете пустили ауто — он ће се сам кретати. Конац и ауто ће се вратити на полазно место. И тако редом.

На овај начин моћи ћете да организујете трке. Различите брзине ћете постићи намотајући на цев калемове тање или дебље.

ИЗЛОЖБА ПОЗОРИШНЕ УМЕТНОСТИ

Уметност редитеља и вештина глумаца још су главни фактор успеха, али је тачно и то да је улога савременог сценографа далеко значајнија него што је раније била.

За ово добар део заслуге припада Гордону Крејгу чије је инвентивно и маштовито прилажење овом проблему почетком овог века, представљало читаву револуцију претварајући позоришни посао у „Позоришну уметност“ — како гласи наслов његове прве објављене књиге.

Крејг, који данас има 92 године, син је највеће енглеске глумице Елен Тери. Још 1908. основао је у Лондону позориште Маск; био је 1911. године продуцент „Хамлета“ у московском Уметничком позоришту, а 1913. је основао у

Фиренци једну школу за позоришну уметност.

Примери његове стваралачке снаге и начини на који је примењивао поезију и нове идеје у позоришту, могу се видети на једној изложби његових дрвореза и нацрта, изложених у Лестер галерији у Лондону: теме почев од „Пожара Троје“, до многих достојанствених фигура које су се касније појавиле „И-фигеније“ и „Духа краља Хамлета“. Укључене су и многе варијације на тему Хамлета, а „нацрти за маске комедија и трагедија“ представљају јасан доказ да је њихов творац био човек који је потпуно схватио разлику између свакодневног живота и његовог транспонованог у позоришту.

ДВЕ МЕЦЕ

У зоолошком врту швајцарског града Базела бела медведица добила је принову. Али, каприциозна меца-мама одбила је да се стара о свом малишану. Мецу звану Луси однео је својој кући један од службеника зоолошког врта. Луси је тада имала свега 675 грама, била је још слепа и потпуно беспомоћна. Данас је она поодрасла и потпуно се сродила с домаћом средином. Њена најомиљенија играчка је један меда од плиша, а најбољи пријатељ — пас Бишет.

У Анверсу пре 80 година

Пре Париске изложбе (1900) када је Србија имала и свој велики павиљон и први пут иступила самостално на једном међународном форуму, појавила се она и на Светској изложби у Анверсу 1885. године.

На овој изложби највише су били заступљени производи рударства, пошто су Белгијанци у то време показивали велико интересовање за нашу Вршку чуку, за угаљ и

друге продукте нашег рударства, које је тада било још у повоју.

Златном медаљом одликован је Ђорђе Вајферт за изложене примере живе из рудника на Авали. Коста Великић из Свилајца одликован је златном медаљом за свиљу — по којој је, у своје време, Свилајцац и добио име — јер се тамо ова грана привреде јако развила. Није случајно што се после две деце-

није у Лапову подигла прва сушара за свилене чауре: долина Мораве, богата дудовима, одликовала се свиларством. Великић је био један од пионира свиларства које се тада развијало по приватној иницијативи. Набављао је за свилене бубе семе из Италије (Милано), Јапана и Сирије и раздавао га бесплатно одгајивачима, који су му после продавали свилене чауре.

Сем тога, на изложби су додељене четири златне медаље: две за вино и две за шљивовицу. Фирма Тоболар и друг имали су фабрику шпиритуса и за изложени шпиритус су награђени. Пиротски њилмови су привлачили пажњу и били одликовани.

Разни везови, убриси и завесе рађени руком (народна радност) добили су награду. Урош Кнежевић, познат и као новинар, био је тада адвокат у Лесковцу и добио је похвалницу за изложено ткано платно украшено везом у срми.

МАЛЕ ВЕСТИ

МОЖДА ЈЕ И ВЕЋА

Недавно је откривена најпространија пећина Европе, у Норвешкој, близу Арктичког круга. Само испитани ходници пећине протежу се 3,5 километра.

ДЕПО ПАПИРА

Највеће стовариште новинске хартије — 7 квадратних километара — недавно је саграђено у Хамбургу. Стовариште може да прими 20.000 тона ротационог папира.

АУТОБУС КУШЕТ

Аутобус кушет са 40 седишта недавно је израђен у једној минхенској творници. Седишта као и у обичном аутобусу могу се за неколико минута претворити у 40 лежаја.

АУТОБУС ЗА ИНВАЛИДЕ

Специјалан аутобус за инвалиде конструисан је у Хамбургу. У њему се налази плат

ПРЕ СВЕГА

Изгледа да за неке људе време не значи ништа — кад су у питању њихове пасије. То је својим примером потврдио и 26-годишњи Немац Манфред Тим из Хамелн-Рорсена кад је од 19.000 различитих швибица направио макету Ајфелове куле високу 1,65 метра.

УЧТИВА ОПОМЕНА

Све већа размена туриста у свету доноси са собом и разне потребе. Француски хотелијери да би унеколико заштитили своје хотеле од оних туриста који сматрају да им је све дозвољено, поставили су неколико натписа по собама и салама:

- Сетите се да сте у посети а не у својој кући.
- Не радите оно што није уобичајено у овој земљи.
- Знајте да ћете више добити једним осмехом него поцем.
- Оно што не бисте урадили у својој земљи немојте ни у нашој.
- Ако се бар делимично будете придржавали наших препорука бићете нам увек добродошли.

ШПАНАЦ НА МЕСЕЦУ

У Шпанији се већ дуже време прича ова анегдота: после безбројних покушаја Американци су најзад успели да пошаљу човека на Месец. Прво што је Американац тамо видео био је — један човек.

— Хеј, пријатељу! Ви сте Рус?
— Не, ја сам Шпанац!
— Шпанац! Добрага, како сте ви овамо доспели?
— Веома једноставно: узели смо једног генерала, поставили смо на њега попа, затим олет генерала, па попа и све тако док, најзад, нисмо досегли Месец.

Први »луфтбалон« у Београду

Први аеростати, у виду балона, појавили су се у Француској доста давно. Конструктори су били браћа Монголфије који су извели први лет још 1783. године. Отада се стално усавршавала израда балона, тако да су они за време рата (1870—71) учинили велике услуге војсци, нарочито приликом опсаде Париза.

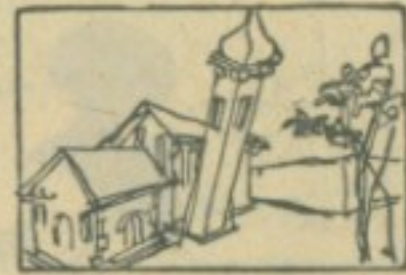
Београђани су имали прилике да виде први „луфтбалон“ 1873. године. Према извештају у дневној штампи, у 4 сата по подне једног окто-

барског дана те године на Теразијама се окупила маса света да види Француза Бедеа и његов балон. „Око 5 сати балон се журно подигао у висину, а Француз је седео на једној дрвеној дасци и држао се за конопце балона. Отишао је тако високо да је човек у њему изгледао као кобац а балон као орао који копца у канџама носи“.

Балон је летео према топчидерском друму и лагано се спустио код млина, који је био у близини садашње пијаце на Сењаку.

Јесће ли већ чули да...

... у Мађарској такође постоји један кривн торањ, сличан ономе у Пизи. Саграђен

1935. године, четрдесет метара висок црквени торањ у Самошаду почео је да се нагиње пре нешто више од 15 година. Данас врх одстоји од вертикале за читав метар.

... на Цејлону се спроводи кампања шумљавања. За првих шест месеци засађено је 630.000 воћака и другог дрвећа.

... мужјак дабар меси погачице од блата и оставља их на местима где ће их приметити

женка која је дорасла за склапање заједнице. На тај начин дабар „проси девојку“.

... дно Тихог океана је ризница рудног блага. Рачуна се да се на дну океана налази приближно 1.500.000 милиона тона металних руда.

... у Кенији је недавно одржана необична изложба на којој су биле приказане играчке наставна учила. Циљ изложбе је био у томе

да деца Африке стекну извесно искуство у баратању механичким играчкама које су користе за децу свих узраста.

... име острва Мадере, које лежи западно од Африке, настало је од латинске речи „материја“, што значи материја, грађа — јер је на острву било добре дрвене грађе. Ово острво било је добро познато античким морепловцима.

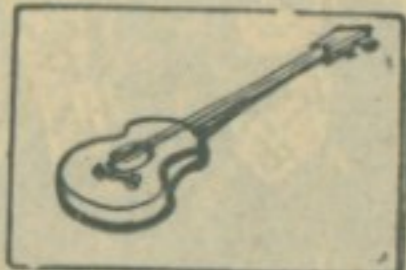
... семе такозване сејшелске палме може

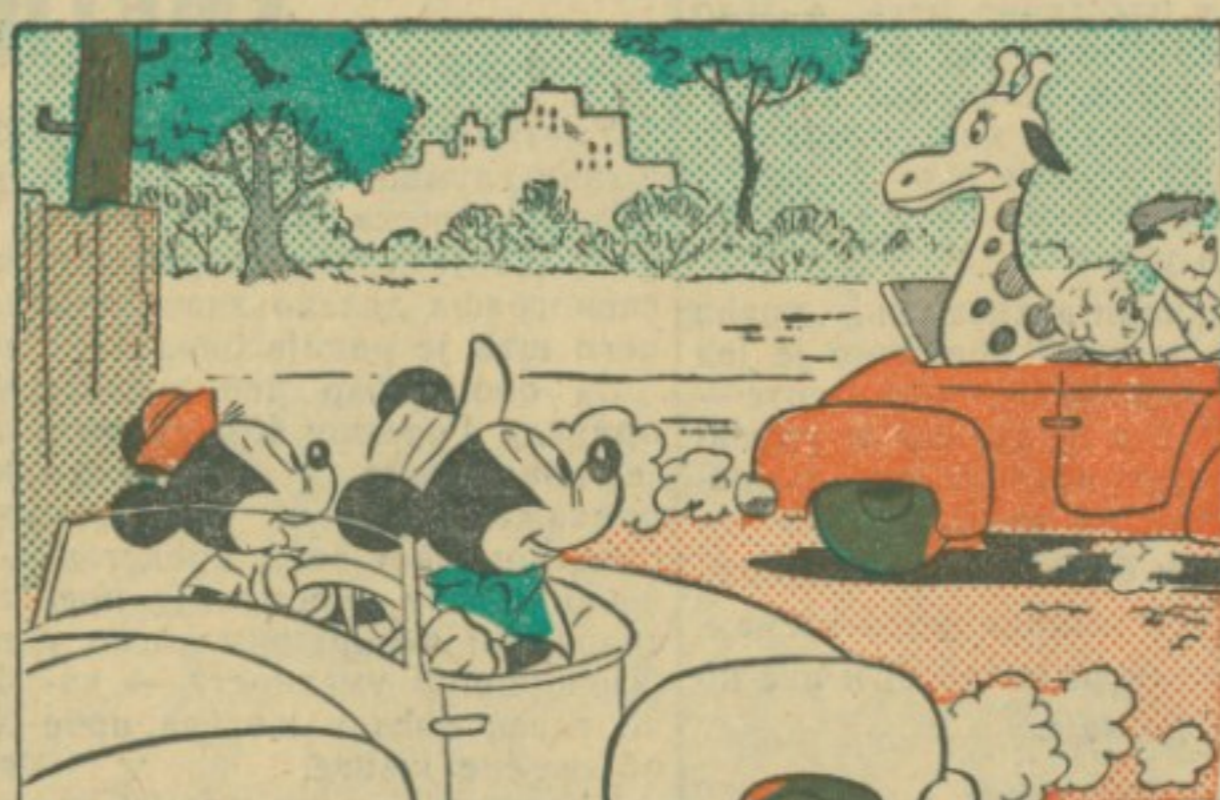
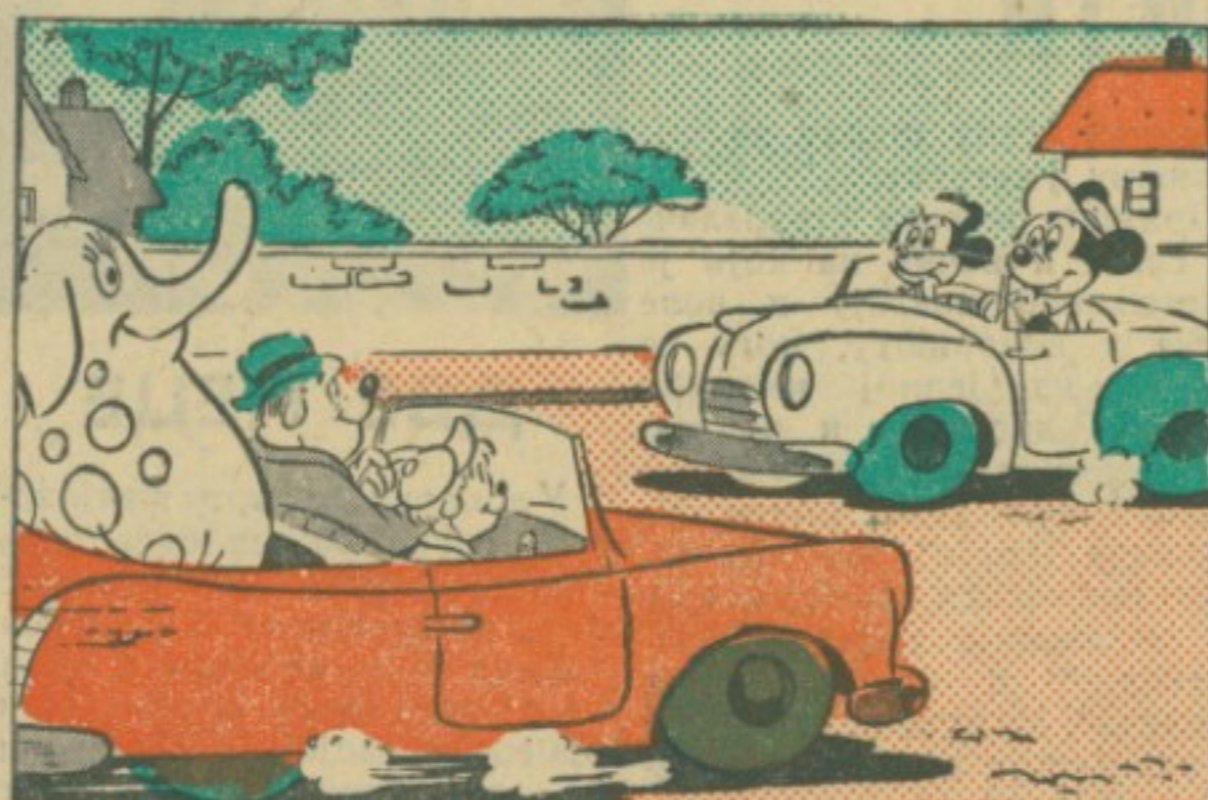
да буде тешко 8—9 килограма.

... музички израз „акорд“ је сложеница настала од латинског „ад“ што значи „ка, према, уз“ и „кор“ — што значи „срце“. Из овога се види да је значење ове речи првобитно било са свим конкретним и да је тек касније почело да значи „сазвучје“.

... Мађар Лајош Хорват начинно је електричну гитару од —

палидрваца. За њену израду била су му потребна три месеца и 5.500 палидрваца.

ОВО ИЗГЛЕДА
КАО РАСПРО-
ДАЈА У
ЗООЛОШКОМ
ВРТУ!

ОПРЕМА
ЗА
ПЛАЖУ!

УЖКА МИКИ,
КУПИ МИ
ГУМЕНУ
ФУКУ!

ЗА
ПЛА-
ЖУ!

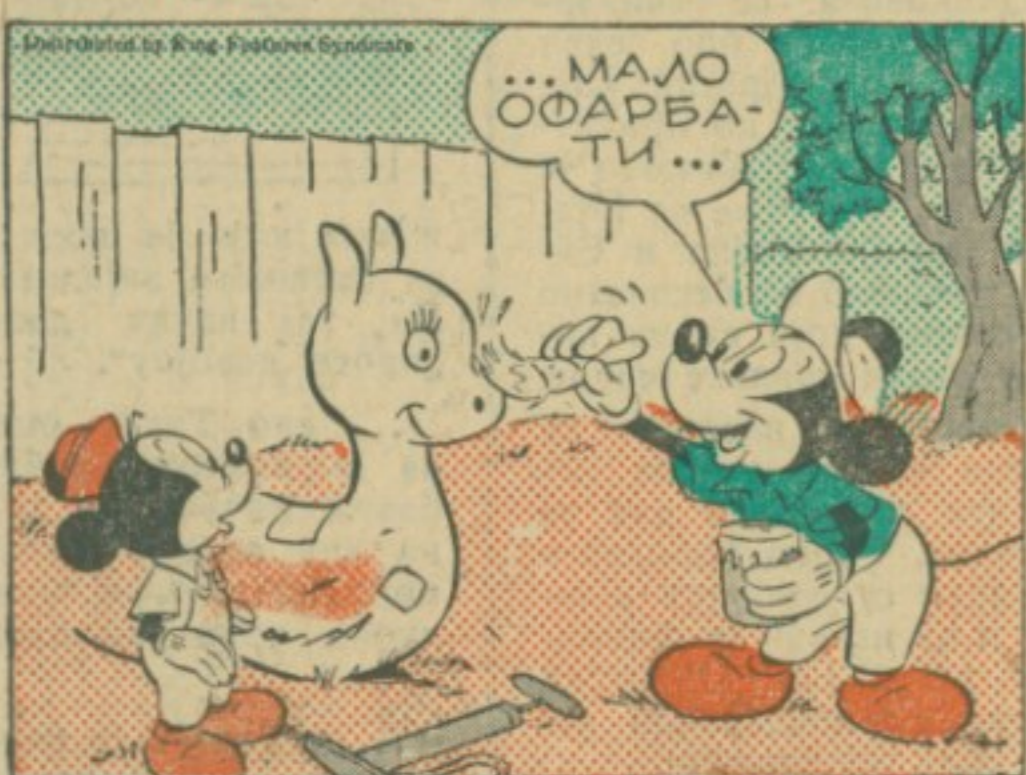
ЗОК!

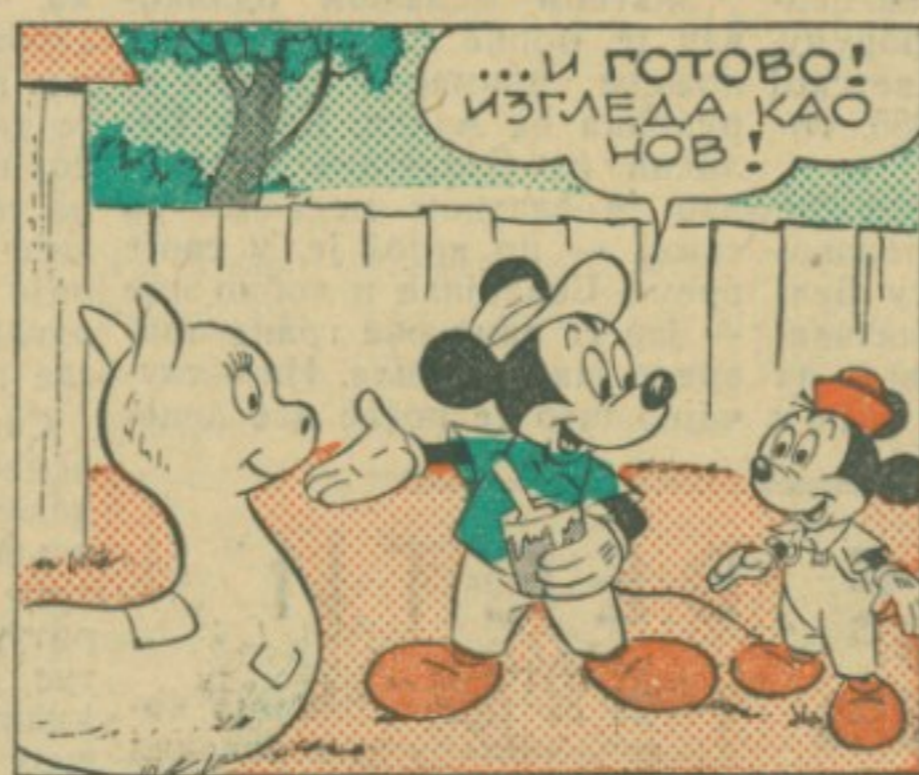
ТВОЈ ПРОШЛОГО-
ДИШЊИ ГУМЕНИ
КОЊ ЈОШ ЈЕ
ДОБАР!

ТРЕБА
ГА МАЛО
ЗАКРПИТИ...

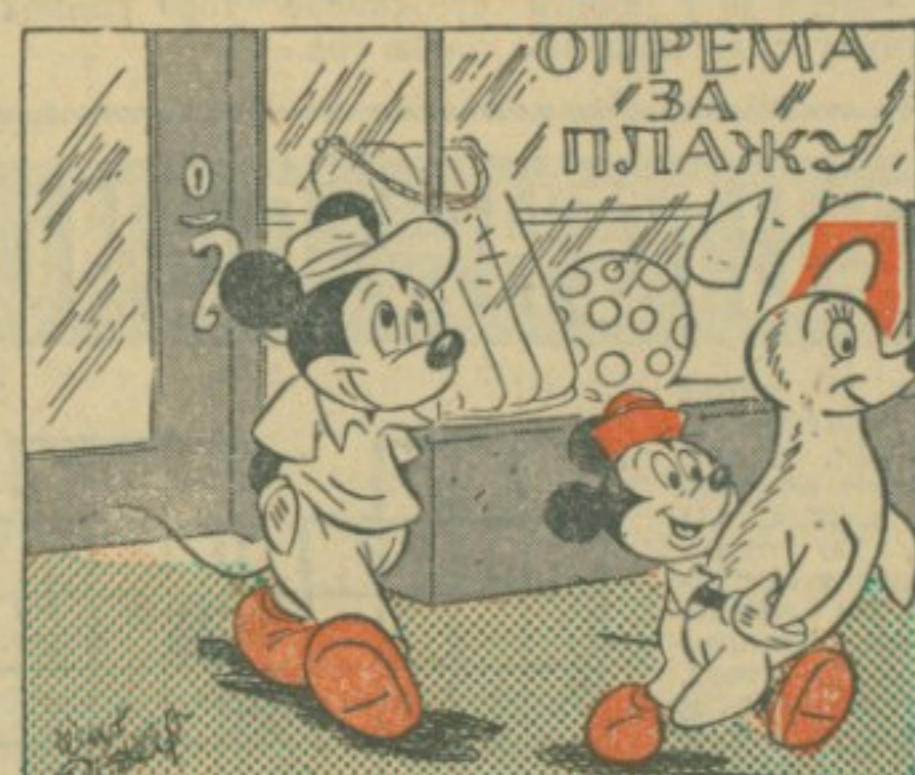
... МАЛО
ОФАРБА-
ТИ...

... И ГОТОВО!
ИЗГЛЕДА КАО
НОВ!

БАГ
БАГ

ОПРЕМА
ЗА
ПЛАЖУ!

ЦОХ
НИЗ
АРО

КАКВА ПРЕВЕЖАНИЦА!
ПРВО ЈЕ ДОБРО ОДГЛУ-
МИЛА ПОШТЕНОГ НА-
ЛАЗАЦА, А ОНДА ЈЕ
КРЕДИТНО ПИСМО
ЗАДРЖАЛА
ЗА СЕБЕ!

АЛИ, НЕБЕ СЕ
ОНА ТАКО ЛАКО
ОТРЕСТИ ТЕДИ-
ЈА! ХЕЈ!
ТАКСИ!

КАКО ЈЕ САМО
ХЛАДНОКРВНА!
ДОЛАЗИ У
ПРВОРАЗРЕДНИ
ХОТЕЛ!

АХ... СЕЛЕНА ТИЛ-
ТОН! ЗА ВАС НИ-
ЈЕ ПОТРЕБНА
РЕЗЕРВАЦИЈА!
БАШ ИМАМ СЛО-
БОДАН
АПАРТМАН...

У ТОМ ТРЕНУТКУ ЦОНИ И
ВРАБАЦ ВРАТИЛИ СУ СЕ У
ХОТЕЛ... И УЛЕТЕЛИ У ЛИФТ...
КРЕНИ, МАА- ОПРОСТИТЕ, АЛИ
ДИДУ ПРЕ НС ПОРТИР МИ ДА-
ШТО НЕКА ОБО- ЈЕ ЗНАК ДА
ЖАВАТЕЛКА САЧЕКАМ... НЕКА ГО-
ЈУРНЕ ЗА ВРАПЦЕМ! ШКА.

ОООО... ВРАБАЦ! ОВДЕ...
ТАКО БЛИЗУ! ОНЕСВЕСТИКУ
СЕ! ДРЖИ СЕ
МЕЛАНИ... ТИ ИГРАШ
УЛОГУ ВЕЛИКЕ
ЗВЕЗДЕ!

... ТИ СИ САД
СЕЛЕНА ТИЛТОН,
А НЕ УЗБУЂЕНА
ГИМНАЗИЈАЛКА
КОЈА ОБОЖАВА
РОК'Н РОЛ!
ОВА ЈЕ
ДРУГАЦИЈА
ОД ОСТАЛИХ...
ЗА ЊУ МОЈА СЛАВА
НЕ ПРЕДСТАВЉА
НИШТА...

Ква- Ква!

Уређује Паја Патак

И КОД ЊИХ ЈЕ ТАКО

Дошао Гаја код тетке
Белке на ручак, на за
време ручка тетка Белка
пита:

— Гајо, умеи ли сам да
да исечем месо?
— Умеи, тетка! И код
наше куће је месо тако
исто жиљаво.

ОНДА САМ ПРОПАО

Пера Ждера пита јед-
ног дана Шилу:

— Шилу, да ли је ис-
тина да за геологе хиља-
ду година не значи ни-
шта?

— Тачно је!
— Онда сам пропао...
Јуче сам једном геологу
дао на зајам десет хиља-
да динара.

ПРЕ СВЕГА СКРОМНОСТ

Ујка Паја саветује Гају,
Рају и Влају:

— Кад идете улицом пре
свега не зверајте на све
стране. Тако не раде они
који су скромни. Они иду
смирно и поглед им је у-
век оборен ка земљи.

Пошто је приметно да се
Влаја нешто врполи, за-
питао га је:

— Шта, ти мислиш да
то није добро, да бити
скроман није добро?

— Ох, не, мислим да је
то врло добро, јер се тп-
ко на земљи пре може на-
ћи изгубљен новац, него
кад се носом пара небо.